

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้นำเสนอเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. ระบบข้อมูลและสารสนเทศ
 - 1.1 ความหมายของข้อมูลและสารสนเทศ
 - 1.2 ความสำคัญเกี่ยวกับระบบข้อมูลสารสนเทศ
 - 1.3 คุณสมบัติของสารสนเทศ
 - 1.4 แหล่งข้อมูลและสารสนเทศ
2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
3. การประกันคุณภาพการศึกษา
 - 3.1 ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 3.2 แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 3.3 กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 3.4 กระบวนการประกันคุณภาพภายนอก
 - 3.5 การพัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพ
4. การบริหารระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 4.1 ด้านการจัดระบบสารสนเทศ
 - 4.2 ด้านการนำเสนอผลงานสารสนเทศ
 - 4.3 ด้านการพัฒนางานสารสนเทศ
 - 4.4 ด้านการนำไปใช้การบริหารจัดการและวางแผน
 - 4.5 ด้านเนื้อหาและคุณภาพ
5. บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. ระบบข้อมูลและสารสนเทศ

ข้อมูลสารสนเทศมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา และยุคของข้อมูลข่าวสาร ผู้บริหารที่มีข้อมูล รู้ข้อมูลย่อมมีวิสัยทัศน์ในการคิดวางแผนอย่างมีประสิทธิภาพ

1.1 ความหมายของข้อมูลและสารสนเทศ

ความหมายของคำว่า ข้อมูล (Data)

มีผู้ให้ความหมายของข้อมูลและสารสนเทศไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

ไพโรจน์ คชชา (2540 : 9) กล่าวว่า ข้อมูล (Data) หมายถึง เอกสาร ข่าวสาร ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่มีอยู่ในรูปของตัวเลข ภาษา สัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่มีความหมายเฉพาะตัว ยังไม่มีการประมวลผลหรือวิเคราะห์ผลไม่เกี่ยวข้องกับการนำไปใช้ในการประกอบการตัดสินใจ

วาสนา สุขกระสานติ (2541 : 51) กล่าวว่า ข้อมูล หมายถึง ความจริง (Fact) ซึ่งสามารถบันทึกไว้ได้ และมีความหมายอยู่ในตัว

เกรียงศักดิ์ พราวศรี (2544 : 1) ให้ความหมายของข้อมูล (Data) หมายถึง ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เป็นตัวเลข สัญลักษณ์ และตัวหนังสือ แทนปริมาณ หรือ การกระทำต่าง ๆ ซึ่งยังไม่ผ่านการประมวลผลหรือการวิเคราะห์

จากความหมายของข้อมูลที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า ข้อมูล หมายถึง ตัวเลข ภาษา สัญลักษณ์ เหตุการณ์ ที่เป็นข้อเท็จจริงที่มีอยู่ในโลกและใช้แทนคน สิ่งของ ความคิด ที่ยังไม่ผ่านกระบวนการประมวลผล และยังไม่สามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจได้

ความหมายของคำว่าสารสนเทศ (Information)

สารสนเทศเป็นคำที่ได้ยินกันบ่อยขึ้นในยุคปัจจุบัน เนื่องจากมีการนำสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงาน การปฏิบัติงาน และการตัดสินใจในการปฏิบัติงานประจำวันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ มีผู้นิยามคำว่าสารสนเทศไว้ดังนี้

ไพโรจน์ คชชา (2540 : 10) กล่าวว่า สารสนเทศ (Information) หมายถึง ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้ผ่านการเปลี่ยนแปลงหรือมีการกระทำประมวลผลหรือวิเคราะห์ผลให้อยู่ในรูปแบบที่มีความสัมพันธ์กัน มีความหมายหรือมีคุณค่าเพิ่มขึ้น หรือมีวัตถุประสงค์ในการใช้งานอย่างใดอย่างหนึ่ง

วาสนา สุขกระสานติ (2541 : 6) กล่าวว่า สารสนเทศหมายถึงข่าวสารที่ได้จากการนำข้อมูลดิบ (Raw Data) มาคำนวณทางสถิติหรือประมวลผลอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งข่าวสารที่ออกมาจะอยู่ในรูปที่สามารถนำออกมาใช้งานได้ทันที

จากความหมายของสารสนเทศที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่าสารสนเทศ (Information) หมายถึง ข้อมูลที่ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ผล ประมวลผลแล้ว พร้อมทั้งจะนำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ได้ทันที

1.2 ความสำคัญเกี่ยวกับระบบข้อมูลสารสนเทศ

ความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของโลกในยุคปัจจุบันทำให้หลายสิ่งหลายอย่างบนโลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ความจำเป็นในการใช้ข้อมูล สารสนเทศก็ยิ่งมีความจำเป็นและเพิ่มบทบาทในชีวิตประจำวันของมนุษย์มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปฏิบัติงานขององค์กร ต่าง ๆ ความรวดเร็ว ถูกต้อง ของข้อมูลสารสนเทศ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 : 2) ได้ให้ความสำคัญของระบบสารสนเทศว่า งานการศึกษา เป็นงานใหญ่ที่มีคนเกี่ยวข้องด้วยจำนวนมาก การบริหารงานโดยไม่ใช้ข้อมูลสารสนเทศช่วยในการตัดสินใจ ย่อมเสี่ยงต่อการผิดพลาดสูง และส่งผลกระทบต่อบุคลากร หน่วยงาน และองค์กรที่รับผิดชอบจำนวนมาก หากการตัดสินใจผิดพลาด ความเสียหายจะกระทบถึงเศรษฐกิจสังคม และประเทศชาติอย่างใหญ่หลวง การมีระบบข้อมูลสารสนเทศที่ดีมีคุณภาพ มีข้อมูลที่ละเอียดถูกต้องทันเวลา และเหตุการณ์จะช่วยให้การบริหารงานและการตัดสินใจเป็นไปอย่างมีคุณภาพ

นักวิชาการหลายท่านมีความเห็นเกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศสอดคล้องกัน กล่าวคือ ข้อมูลและสารสนเทศเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการตัดสินใจ และการบริหารงานของผู้บริหาร และถ้าผู้บริหารมีข้อมูลสารสนเทศที่ดี มีความถูกต้องเป็นปัจจุบันทันต่อเหตุการณ์ การตัดสินใจในการบริหารงานก็จะมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลตามไปด้วย จึงสรุปได้ว่าสารสนเทศมีความสำคัญต่อการบริหารงาน ดังนี้

1. เป็นเครื่องชี้สภาพปัจจุบัน ปัญหา หรือแนวโน้มในอนาคตของการวางแผน

2. เป็นหัวใจของกระบวนการบริหารงาน นับจากการวางแผน การตัดสินใจการจัดองค์กร การอำนวยความสะดวก การควบคุม และการใช้งบประมาณ

3. เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าสำหรับการบริหารงานและเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่งของกิจการในการใช้เป็นเครื่องสนับสนุนการดำเนินงาน

4. เป็นค่านป้องกันการใช้ดุลพินิจส่วนตัวในการวางแผนหรือการบริหารงานให้หันมาใช้ข้อมูล และสารสนเทศเป็นแนวทางพิจารณาตัดสินใจ

5. ช่วยประหยัดเวลาในการตัดสินใจให้ทันต่อเหตุการณ์ ที่เป็นไปด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

จากความสำคัญของข้อมูลสารสนเทศที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่าสารสนเทศนั้นเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารยุคใหม่ เพื่อให้ประกอบการตัดสินใจ และวางแผนกำหนดนโยบายขององค์กร

1.3 คุณสมบัติของสารสนเทศ

ระบบสารสนเทศที่จัดขึ้นมา ก็เนื่องจากความจำเป็นของผู้บริหารที่ต้องการลดความไม่แน่นอน (Uncertainty) ในการกระบวนการตัดสินใจให้น้อยลง คุณค่า (Value) ของสารสนเทศ จะมีต่อผู้บริหารมากน้อยเพียงใด ก็พิจารณาได้จากคุณสมบัติ (Attributes) ของสารสนเทศนั้น ๆ

ชุมพล ศฤงคารศิริ (2540 : 59) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติที่ดีของสารสนเทศไว้ดังนี้

1. ความเที่ยงตรง สารสนเทศจะต้องไม่ทำให้เกิดความเข้าใจผิด (Mistake) และมีข้อผิดพลาด (Error) สารสนเทศจะต้องชัดเจน (Clear) และเที่ยงตรง ซึ่งสะท้อนถึงความหมายของข้อมูลที่เป็นรากฐาน สารสนเทศต้องถ่ายทอดเป็นภาพที่ถูกต้องให้กับผู้รับ เช่น การนำเสนอด้วยกราฟมากกว่าที่จะเป็นตาราง เป็นต้น

2. การทันต่อเวลา สารสนเทศที่ผู้รับต้องการในเวลาที่กำหนด เป็นลักษณะหนึ่งของสารสนเทศที่มีคุณภาพ ดังนั้น การทันต่อเวลาจึงมีความหมายว่า ผู้รับสามารถหาสารสนเทศที่ต้องการได้ทันตามเวลา

3. ตรงตามความต้องการ เป็นลักษณะที่สำคัญประการสุดท้ายของสารสนเทศ สามารถจะตอบคำถามตามที่ผู้รับเจาะจง เช่น ทำไม ที่ไหน เมื่อไหร่ ใคร และอย่างไร ได้ตรงประเด็นหรือไม่

ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะสรุปได้ว่า ข้อมูลและสารสนเทศที่ดีนั้นต้องมีคุณสมบัติที่ครอบคลุมเรื่องจำเป็นต่อใช้ มีความถูกต้อง เป็นปัจจุบันและสามารถเรียกใช้ได้สะดวกทันกับความต้องการแต่อย่างไรก็ตาม แต่ละองค์การผู้บริหารแต่ละระดับหรือผู้ใช้

ข้อมูล และสารสนเทศแตกต่างกันไปบ้างตามความเหมาะสมหรือโอกาสที่ใช้ ฉะนั้นการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศของแต่ละองค์การจึงมีความแตกต่าง

1.4 แหล่งข้อมูลและสารสนเทศ

ภาณุรัตน์ รัตนยาภาส (2539 : 7-9) กล่าวว่า ข้อมูลที่นำมาใช้เพื่อการเปลี่ยนแปลง หรือจัดกระทำให้เป็นสารสนเทศ โดยทั่วไปจะอยู่ในรูปของตัวเลขหรือเอกสาร ซึ่งข้อมูลทั้งสองลักษณะดังกล่าวมักได้มาจากแหล่งข้อมูลสำคัญ 2 แหล่ง คือ แหล่งข้อมูลภายในองค์การ และแหล่งข้อมูลภายนอกองค์การ ถ้าจะพิจารณาถึงแหล่งข้อมูลสำหรับการจัดทำสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาแล้ว หมายถึง แหล่งข้อมูลภายในระบบการศึกษา และแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานั้นเอง

1. แหล่งข้อมูลภายใน (Internal Source) แหล่งข้อมูลนี้จะให้ข้อเท็จจริงต่างๆ ของระบบการศึกษา (Educational System) อันประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยต่างๆ ในระบบ ได้แก่ ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิตของระบบการศึกษาจำแนกตามระดับการศึกษา

1.1 ปัจจัยเป็นทรัพยากรหรือสิ่งจำเป็นเพื่อนำเข้าสู่ระบบ และก่อให้เกิดการทำงานหรือกระบวนการ เช่น ปัจจัยอันประกอบด้วย นักเรียน ครู และบุคลากร อุปกรณ์การเรียน งบประมาณทางการศึกษา เป็นต้น

1.2 กระบวนการหรือการจัดการศึกษา เป็นส่วนหนึ่งที่ทำหน้าที่แปรสภาพปัจจัยให้เป็นผลผลิตหรือผลลัพธ์ที่ต้องการ หรือเป็นการดำเนินงานทางการศึกษา ได้แก่ โครงสร้างและระบบบริหาร กระบวนการเรียนการสอน การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในระบบการควบคุม ติดตาม และประเมินผล เป็นต้น

1.3 ผลผลิต คือ สิ่งที่ต้องการจากระบบซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของระบบ เช่น จำนวนผู้สำเร็จ คุณภาพของผู้สำเร็จ ประสิทธิภาพการสอน การมีงานทำ เป็นต้น จากแหล่ง ข้อมูลภายในในระบบการศึกษาดังกล่าว สามารถสรุปเป็นรายการข้อมูลทางการศึกษาที่สำคัญ 5 ประการ คือ

1.3.1 นักเรียนหรือนักศึกษา

1.3.2 ครูและบุคลากรทางการศึกษา

1.3.3 งบประมาณ

1.3.4 สิ่งอำนวยความสะดวก

1.3.5 แผนการเรียนหรือโปรแกรมการศึกษา

2. แหล่งข้อมูลภายนอก (External Source) หมายถึง แหล่งข้อมูลภายนอก

ระบบการศึกษา ซึ่งเป็นสภาพสิ่งแวดล้อมทางการศึกษา และมีผลกระทบต่อปัจจัย กระบวนการและผลผลิต อันเป็นองค์ประกอบย่อยของระบบ อันได้แก่ สภาพแวดล้อมทาง นิเวศน์วิทยา ประชากร เศรษฐกิจ สังคม ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เป็นต้น ข้อมูลจากแหล่ง ต่าง ๆ ดังกล่าว ได้แก่

2.1 ด้านประชากรทุกเรื่องที่เกี่ยวข้อง หรือมีผลกระทบต่อการจัด การศึกษาด้านต่าง ๆ ข้อมูลพื้นฐานขั้นต้นประกอบด้วย ข้อมูลแสดงความต้องการทางการ ศึกษาซึ่งจำเป็นต้องเตรียมการหรือวางแผน เพื่อสนองความต้องการไว้ล่วงหน้า ข้อมูล ประชากรนี้อาจใช้ในรูปแบบของ กลุ่มประชากร จำแนกตามอายุ เพศ อัตราและแนวโน้ม การเปลี่ยนแปลงของประชากร ซึ่งแสดงลักษณะเฉพาะพื้นที่นั้น ๆ

2.2 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ เป็นข้อมูลที่มีความสำคัญใช้ประกอบการ วางแผนเช่นเดียวกัน ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจที่ใช้ภาพรวมระดับประเทศ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ มวลรวมประชาชาติ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ งบประมาณการศึกษาและงบประมาณ ทั้งหมดของประเทศ

2.3 ข้อมูลด้านสังคมและสภาพแวดล้อมทางนิเวศน์วิทยา ข้อมูลนี้เริ่ม ตั้งแต่สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ เขตบริการการศึกษา เขตการปกครอง ลักษณะและการ กระจายอาชีพ สภาพของทรัพยากรที่ผูกพันกับอาชีพ รวมทั้งปัญหาทางภาษา

ข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลทั้งสองนี้ อาจแยกได้ 2 ประเภทตามวิธีการที่ได้มา คือ ข้อมูลแบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งอาจอยู่ในแบบฟอร์มที่ออกแบบใช้ใน องค์การ ราชการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกระบบการศึกษา เช่น ตัวบทกฎหมาย พระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบ นโยบาย บัญชีการเงิน แผนงาน โครงการ งบประมาณ องค์การ เอกสารอื่น ๆ รวมทั้งสภาพปัญหา เป็นต้น ส่วนข้อมูลแบบไม่เป็นทางการ คือ ข้อมูลที่ได้มาอย่างไม่มีแบบแผนแน่นอน เช่น จากความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์ และ ประสบการณ์ของบุคคลข้อมูลประเภทนี้จะไม่มีแบบฟอร์มที่แน่นอน และไม่สามารถนำมา ประมวลผลได้

2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 18-19) ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2542 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2542 เป็นต้นไป ได้บัญญัติเกี่ยวกับมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาไว้

ในหมวด 6 พอสรูปได้ดังนี้

มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงาน ประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

มาตรา 49 ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษามีฐานะเป็นองค์กรมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมายและหลักการ และแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปีนับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

มาตรา 50 ให้สถานศึกษาให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ให้ข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่พิจารณาเห็นว่าเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการของสถานศึกษา ตามคำร้องขอของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรองที่ทำหน้าที่ประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษานั้น

มาตรา 51 ในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาใด ไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขต่อหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด หากมิได้ดำเนินการดังกล่าวให้สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา รายงานต่อคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือคณะกรรมการการอุดมศึกษาเพื่อดำเนินการให้มีการปรับปรุงแก้ไข

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา สรุปได้ว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการประกันคุณภาพภายใน เป็นประจำทุกปี และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา ที่สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการรายงานผลการประกันคุณภาพภายในทุกปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเผยแพร่ให้สาธารณชนได้ทราบ

3. การประกันคุณภาพการศึกษา

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คุณภาพการจัดการศึกษาของประเทศไทยยังมีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ โดยเฉพาะเขตเมืองกับเขตชนบท และภายในเขตเมืองก็มีเพียงสถานศึกษาบางแห่งเท่านั้นที่ได้รับความนิยมนและการยอมรับเป็นพิเศษ โดยภาพรวมแล้วคุณภาพในการจัดการศึกษาของไทย (กรมสามัญศึกษา. 2542 : 2) ยังคงเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันว่า

1. ผู้จบการศึกษาในแต่ละระดับของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่มีคุณภาพที่สังคมพอใจ ไม่ตอบสนองความต้องการของสังคม
2. ไม่มีมาตรฐานกลางที่สถานศึกษาต่างๆ พึ่งมี พึ่งประสงค์ และพึงผลิดให้ได้ผลเท่าเทียมกันในการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน
3. มีความสับสนและขาดสภาพสมดุลของแนวคิดต่าง ๆ เชิงนโยบาย เช่น การรวมอำนาจ การกระจายอำนาจ การควบคุมจากส่วนกลางและการให้สถานศึกษาเป็นอิสระ หรืออยู่ในความดูแลของท้องถิ่น สัดส่วนของการบังคับวิชาเรียนและการปล่อยเลือกเรียนเสรี ความเข้มงวด ความยืดหยุ่นในมาตรฐานความรู้ ความสามารถและคุณธรรม จริยธรรม
4. ขาดมาตรฐานที่จะกำกับ ติดตามให้สถานศึกษาดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติต่าง ๆ ตามแนวทางการใช้หลักสูตรให้ได้ผลสำเร็จอย่างจริงจัง
5. ขาดแรงจูงใจหรือการเสริมแรงเพื่อการยกย่องให้เกียรติให้รางวัลในความก้าวหน้าตามระบบตำแหน่งของผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครูที่มีผลการปฏิบัติงานสอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ

3.1 ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษา

วันชัย ศิริชนะ (2542 : 10) กล่าวว่า การประกันคุณภาพ หมายถึง ความมุ่งหวังในสังคม และให้สังคมมั่นใจยิ่งขึ้นว่าการดำเนินการของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมี

คุณภาพ มีระเบียบแบบแผน

สงบ ลักษณะ (2541 : 2) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการวางแผน และกระบวนการจัดการของผู้ที่รับผิดชอบจัดการศึกษาที่จะรับประกันให้สังคมเชื่อมั่นว่าจะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพที่ระบุไว้ในหลักสูตร และตรงกับความมุ่งหวังของสังคม

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2542 : 32) กล่าวว่า การประกันคุณภาพสามารถ ผลักดันให้ปัจจัยต่าง ๆ มีคุณภาพและนำไปสู่การจัดการศึกษาที่ดีมีคุณภาพอย่างแท้จริง เป็นวิธีการหรือกลยุทธ์ที่กำหนดแนวปฏิบัติ หรือแนวทางในการดำเนินงานในการจัดการศึกษาที่เป็นหลักประกันว่านักเรียนมีคุณภาพมาตรฐานการศึกษา และเป็นที่ยอมรับของสังคม

อำรุง จันทวานิช (2542 : 2) กล่าวว่า การประกันคุณภาพ หมายถึง กระบวนการวางแผนและกระบวนการจัดการของผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาที่จะรับประกันให้สังคมเชื่อมั่นว่าจะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพที่ระบุไว้ในหลักสูตร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 7) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการและดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ธัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2544 : 19) กล่าวว่า การประกันคุณภาพ หมายถึง การสร้างความมั่นใจที่ตั้งอยู่บนรากฐานของหลักวิชา มีหลักฐานข้อเท็จจริงที่สามารถตรวจสอบได้ด้วยกระบวนการวิเคราะห์และประมวลที่เป็นวิทยาศาสตร์ หลักตรรกะ และความสมเหตุสมผล

จากความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการที่จะสร้างความมั่นใจให้ทั้งผู้บริหาร ครูและบุคลากรในสถานศึกษา ตลอดจนผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมเชื่อมั่นได้ว่า สถานศึกษา สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนที่จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม

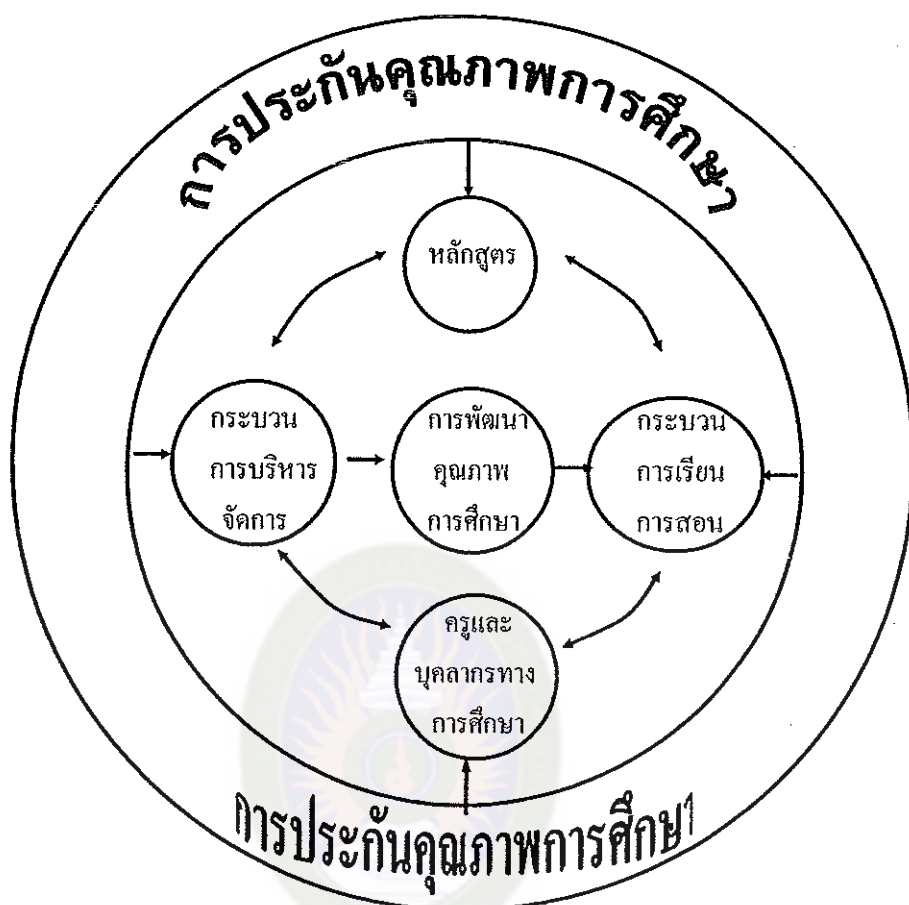
3.2 แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา

โรงเรียนที่มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษานั้น จะต้องเป็นโรงเรียนที่มุ่งมั่นจะสร้างระบบคุณภาพให้นักเรียน (ผลผลิต) สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อมั่นใจว่า ผลผลิตเมื่อออกมาจากกระบวนการแล้วจะมีคุณภาพที่ดีตรงตามความต้องการของลูก้า (สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์, 2542 : 34) ประกอบด้วย หลักการ แนวคิด ระดับการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ดังนี้

หลักการและแนวคิด

ในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเพื่อสร้างความมั่นใจในคุณภาพของการจัดการศึกษา โรงเรียนจะต้องแสดงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ (Accountability) ต่อ นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน นั่นคือ ผลผลิตต้องตอบสนองต่อลูกค้าและเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ในด้านการบริหาร ต้องเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองชุมชน ได้มีส่วนร่วม รับผิดชอบ ร่วมตัดสินใจในรูปของคณะกรรมการโรงเรียน โรงเรียนต้องแสดงภาระหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งรวมทั้งมาตรฐานด้านผลผลิต โรงเรียนจะต้อง กำหนดมาตรฐานโดยคณะกรรมการโรงเรียน เมื่อได้มีการจัดการศึกษาจนนักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานโดยคณะกรรมการโรงเรียน เมื่อได้มีการจัดการศึกษาจนนักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่ตั้งไว้ ก็จะมีการกำหนดมาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง มาตรฐานด้านผลผลิตจะถูกยกระดับให้สูงขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงมาตรฐานระดับจังหวัด และ มาตรฐานระดับชาติ (Authorities) กล่าวคือ มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายและนำไปปฏิบัติจนเกิดเป็นรูปธรรม

คุณภาพที่โรงเรียนต้องให้ความสำคัญ คือ คุณภาพของผลผลิต แต่การที่จะได้มาซึ่งคุณภาพของผลผลิตที่ถูกคาดหวังนั้น จะต้องมาจากคุณภาพของกระบวนการ (Process Quality) และคุณภาพของบุคลากร (Human Quality) กระบวนการที่มีคุณภาพและคนที่มีคุณภาพเท่านั้นจึงจะสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพได้ และกระบวนการที่มีคุณภาพจะต้องเป็น กระบวนการที่ครบวงจรคุณภาพของคนต้องได้รับการฝึกอบรมเพื่อให้ทำงานอย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพ รู้ถึงวิธีทำงานที่ถูกต้อง และจะต้องพัฒนาคุณภาพของคน ในลักษณะที่สร้างบรรยากาศของการรักการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในองค์กร ซึ่งจะทำให้มีการปรับปรุง พัฒนา เทคโนโลยีได้ด้วยตนเองมีมูลค่าเพิ่มอยู่ในตัว และกระบวนการที่เป็นกลไกสำคัญในการ ผลักดันให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ การประกันคุณภาพ การศึกษา ซึ่งกระบวนการของการประกันคุณภาพการศึกษาจะมีความสัมพันธ์กับปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยจะเป็นกลไกผลักดันให้ทุกปัจจัยมีคุณภาพ และนำไปสู่การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างแท้จริง แสดงความสัมพันธ์ ของการพัฒนาคุณภาพการศึกษากับการประกันคุณภาพการศึกษา ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 ความสัมพันธ์ของการพัฒนาคุณภาพการศึกษากับการประกันคุณภาพการศึกษา (อรุณ จันทวานิช. 2542 : 79)

แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา จำแนกได้ ดังนี้

1. ระดับ **Accountability** หมายถึง โรงเรียนมีระบบการบริหารคุณภาพ (Quality Management) ที่สร้างความมั่นใจ ฟังพอใจต่อผู้ปกครองชุมชน ซึ่งเป็นลูกค้ำว่า ผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ในระดับนี้ผู้ปกครองและชุมชน จะเป็นผู้ยอมรับในคุณภาพของผู้จบการศึกษา โดยผู้ปกครองและชุมชนเข้ามาเกี่ยวข้องในรูปคณะกรรมการโรงเรียน ดังนั้น โรงเรียนจะต้องเปิดโอกาสให้คณะกรรมการโรงเรียน ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน (ธรรมนูญโรงเรียน) ร่วมรับผิดชอบและร่วมตัดสินใจ

2. กรอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน โรงเรียนจะเป็นผู้ดำเนินการโดยประชาชนมีส่วนร่วม ในการพัฒนาและโรงเรียนจะต้องดำเนินการตามภาระงานต่อไปนี้

2.1 การควบคุมคุณภาพการศึกษา (Quality Control)

2.1.1 การกำหนดมาตรฐาน จัดทำมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นจากมาตรฐานกลาง โดยคณะกรรมการโรงเรียนซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และประชาชน จัดทำข้อมูลพื้นฐาน ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตของโรงเรียน

2.1.2 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา โดยพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และพัฒนากระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมงาน รู้จักและรัก การเรียนรู้ อยู่สม่ำเสมอ เน้นให้บุคลากรในองค์กรมีความคิดริเริ่ม เพื่อการสร้างสรรค์ปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ให้ดีขึ้น มีการสร้างจิตสำนึกของผู้ร่วมงาน ให้เห็นว่าการปรับปรุงคุณภาพจะต้องปรับปรุงอยู่ตลอดเวลาและเป็นหน้าที่ของทุกคนเป็นสมาชิกชมรมทางวิชาการของจังหวัดและเป็นเครือข่ายศูนย์วิทยุการบริหารจัดทำธรรมนูญโรงเรียน พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและสื่อการเรียน การสอน การบริหารคุณภาพ (Quality Management) มุ่งเน้น ผลผลิต (นักเรียน) ที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าโดยควบคุมคุณภาพและประเมินตนเองในทุก ๆ กิจกรรมของกระบวนการบริหาร และกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้วงจรควบคุมคุณภาพ (Quality Control Circle) PDCA ของเดมมิ่ง ต้องให้ทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วม (Total Participation) เพื่อให้พลังที่มีอยู่อย่างไม่จำกัดของทุกคนในองค์กร ร่วมกันพัฒนา ให้ตรงตามความต้องการของลูกค้า และความต้องการที่เปลี่ยนแปลง และสร้างขวัญกำลังใจและเจตคติที่ดี พัฒนา ระบบสารสนเทศของโรงเรียน ระดมความร่วมมือจากชุมชนและเอกชน

2.2 การตรวจสอบคุณภาพ หรือการทบทวนคุณภาพภายใน (Internal Audit or Internal School Review) โดยโรงเรียนทบทวนคุณภาพภายในด้านคุณภาพโรงเรียน และคุณภาพการสอนทุกปี และปรับปรุงให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด

2.3 การประเมินคุณภาพการศึกษา (Quality Assessment) โรงเรียนควรกำหนดให้มีการประเมินความก้าวหน้า และประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการของโรงเรียนในทุก ๆ แผนงาน แล้วนำผลมาพัฒนาปรับปรุงเป็นแผนปฏิบัติในปีต่อไป ซึ่งสรุปความสัมพันธของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

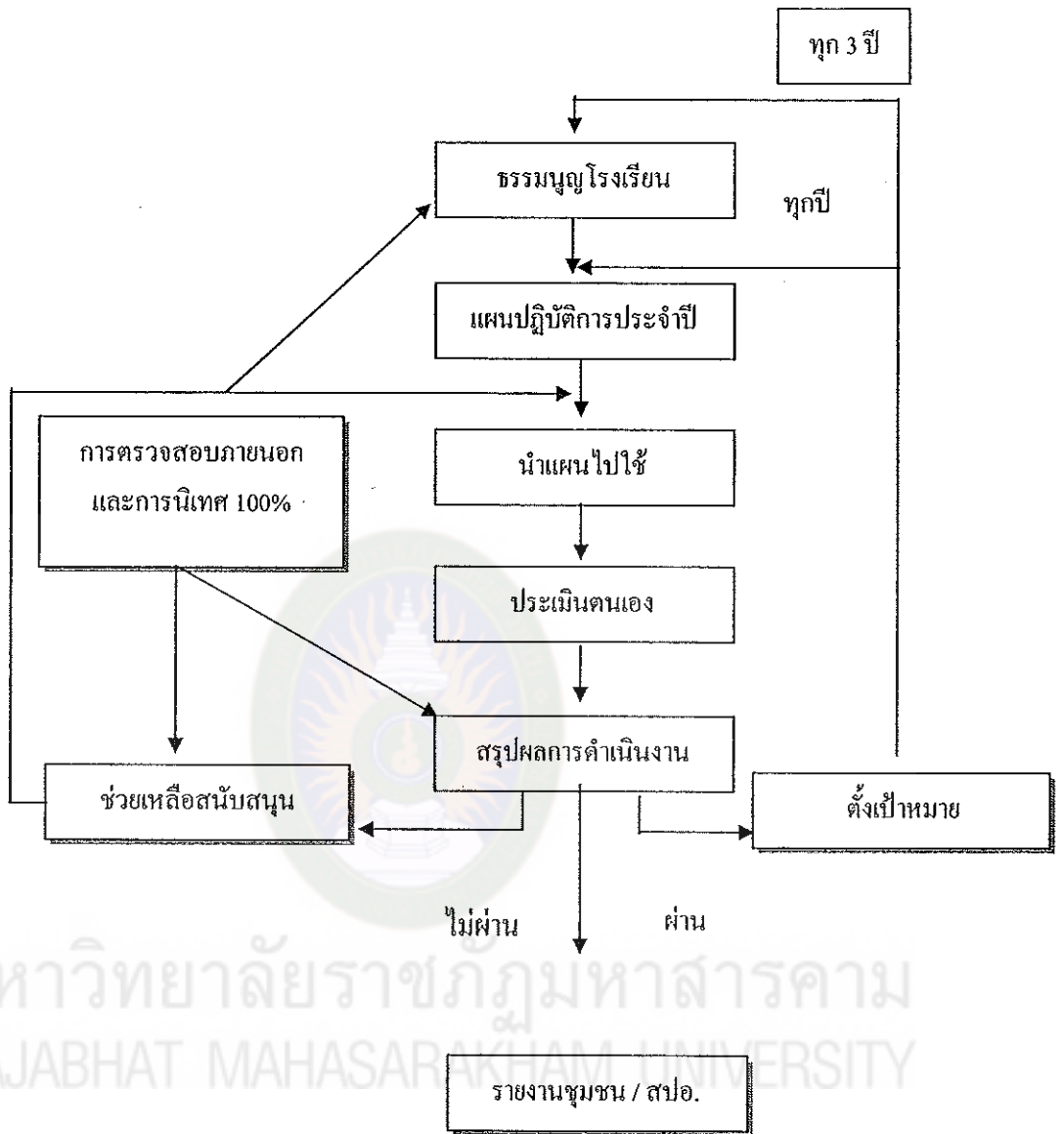
จากแนวคิดดังกล่าว การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการบริหารจัดการ การศึกษาทุกด้านของสถานศึกษา โดยการควบคุมคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบคุณภาพ การประเมินคุณภาพการศึกษา และเป็นภาระงานปกติของสถานศึกษาที่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จัดระบบให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3.3 กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา

3.3.1 การพัฒนาระบบการประเมินตนเอง สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2541 โดยมีโครงสร้างมาตรฐานโรงเรียนประกอบด้วยมาตรฐาน 3 กลุ่ม คือ มาตรฐานคุณภาพนักเรียน มาตรฐานการเรียนการสอน และมาตรฐานการบริหารโรงเรียน และดำเนินการ ตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนดังภาพประกอบที่ 2

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

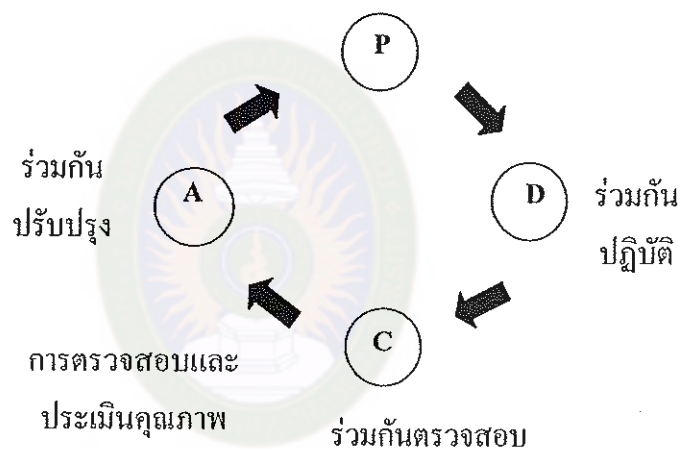

ภาพประกอบที่ 2 แสดงระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 45)

กระบวนการพัฒนาตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาดังกล่าวข้างต้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จัดให้มีการประเมินตนเอง เป็นกระบวนการตรวจสอบของโรงเรียนประเมินการทำงานของตนเองทุกขั้นตอนการทำงานครอบคลุมเป้าหมาย จุดเน้นและงานทั้งหมดที่วางไว้ การประเมินตนเองจึงเป็นภารกิจ

ที่โรงเรียนต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน ชัดเจน เป็นกระบวนการที่สามารถปฏิบัติ แล้วนำไปสู่การพัฒนาได้ ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาตามวงจรของ PDCA หรือวงจร Demming ซึ่งจะเห็นว่าทุกขั้นตอนมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน เป็นวงจรคุณภาพอย่างแท้จริง และประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ ดังแผนภูมิภาพประกอบที่ 3

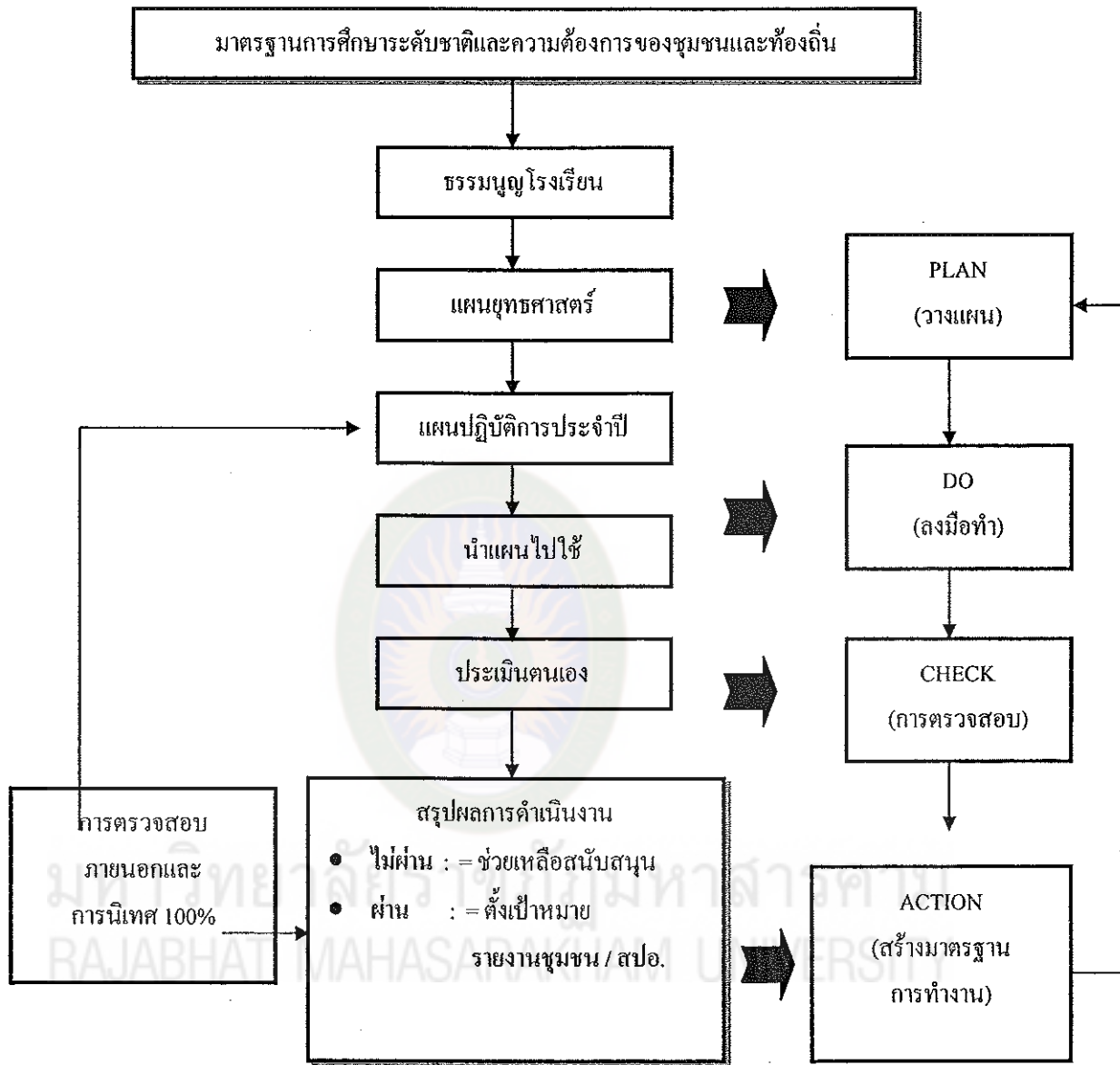
1. ร่วมกันวางแผน (P – Plan)
2. ร่วมกันปฏิบัติตามแผน (D – Do)
3. ร่วมกันตรวจสอบ (C – Check)
4. ร่วมกันปรับปรุง (A – Action)

ภาพประกอบที่ 3 แสดงวงจร PDCA ของ Demming

(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 166)

จากภาพประกอบที่ 3 การควบคุมคุณภาพและการตรวจสอบคุณภาพ คือ กระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพตามหลักการบริหารนั่นเอง ซึ่งมีการร่วมกัน วางแผน (P) ร่วมกันปฏิบัติตามแผน (D) ร่วมกันตรวจสอบ (C) และร่วมกันปรับปรุง (A) ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการ ขั้นตอนระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และสามารถแสดงความสัมพันธ์ระหว่างวงจรของ Demming กับระบบการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา ดังภาพประกอบที่ 4

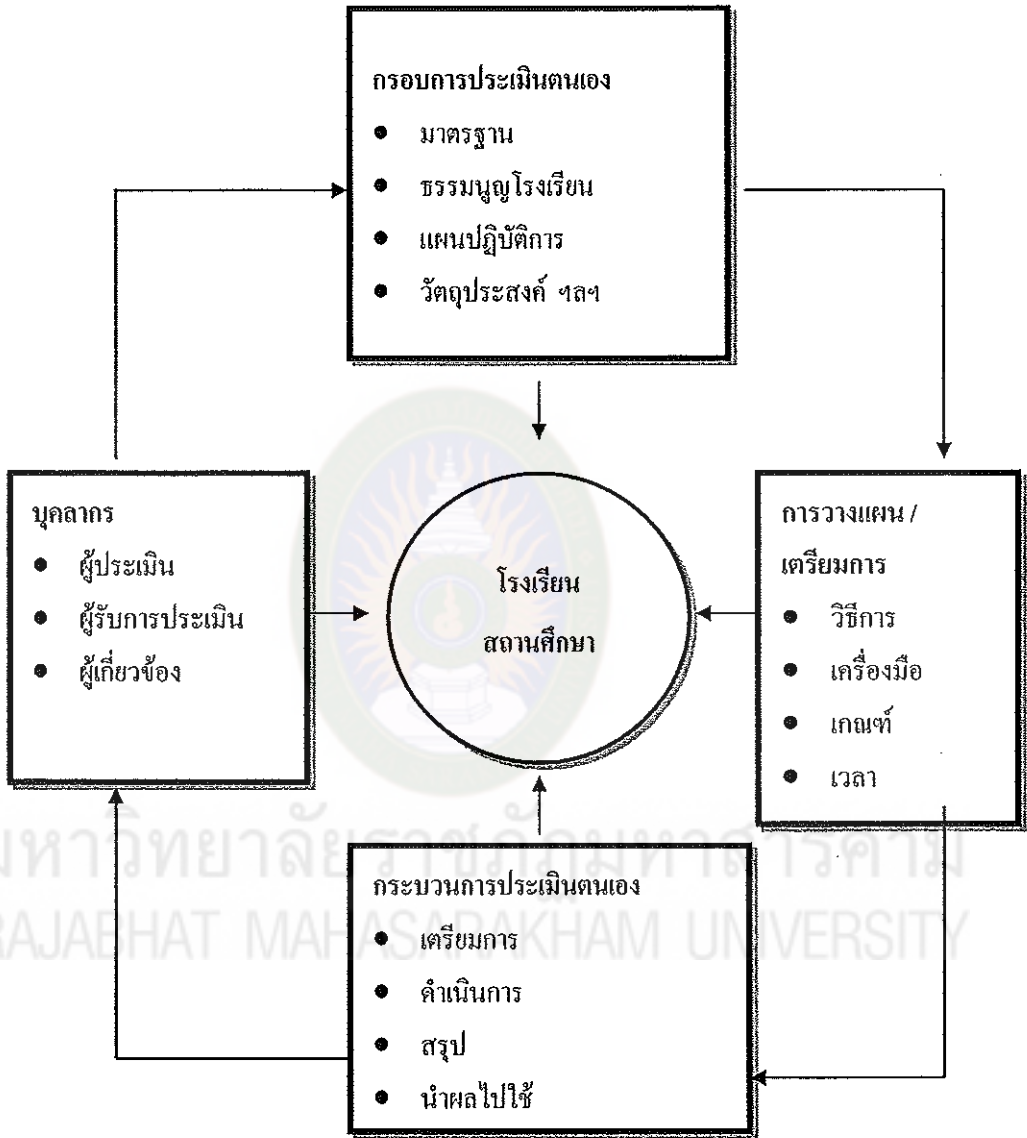

ภาพประกอบที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวงจรของ Demming กับระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา Demming (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 21)

3.3.2 องค์ประกอบของการประเมินตนเอง

การประเมินตนเองของโรงเรียนมีความเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบจากภายนอกและนิเทศการศึกษาต่อ เพื่อให้การประเมินตนเองดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนจึงต้องมีระบบการประเมินตนเอง

และมีองค์ประกอบของการประเมินตนเอง ดังภาพประกอบที่ 5

ภาพประกอบที่ 5 แสดงองค์ประกอบของการประเมินตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 22)

องค์ประกอบของการประเมินตนเอง แต่ละส่วนมีความหมายและความสำคัญ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 23)

1. กรอบการประเมินตนเอง หมายถึง ขอบเขตของการประเมินโรงเรียน

สามารถกำหนดกรอบในการประเมินตนเองได้ โดยพิจารณาเนื้อหาสาระ ขอบข่ายงาน กิจกรรมตามที่ระบุไว้ในมาตรฐานโรงเรียน พุทธศักราช 2541 ซึ่งได้แก่ มาตรฐานคุณภาพ นักเรียน มาตรฐานการเรียนการสอน และมาตรฐานการบริหารโรงเรียน กิจกรรม/งาน ที่ระบุไว้ในธรรมนูญโรงเรียน แผนปฏิบัติการ นำมากำหนดเป็นกรอบเพื่อการตรวจสอบผลของการปฏิบัติงานว่า ระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา การดำเนินงานบรรลุ เป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร

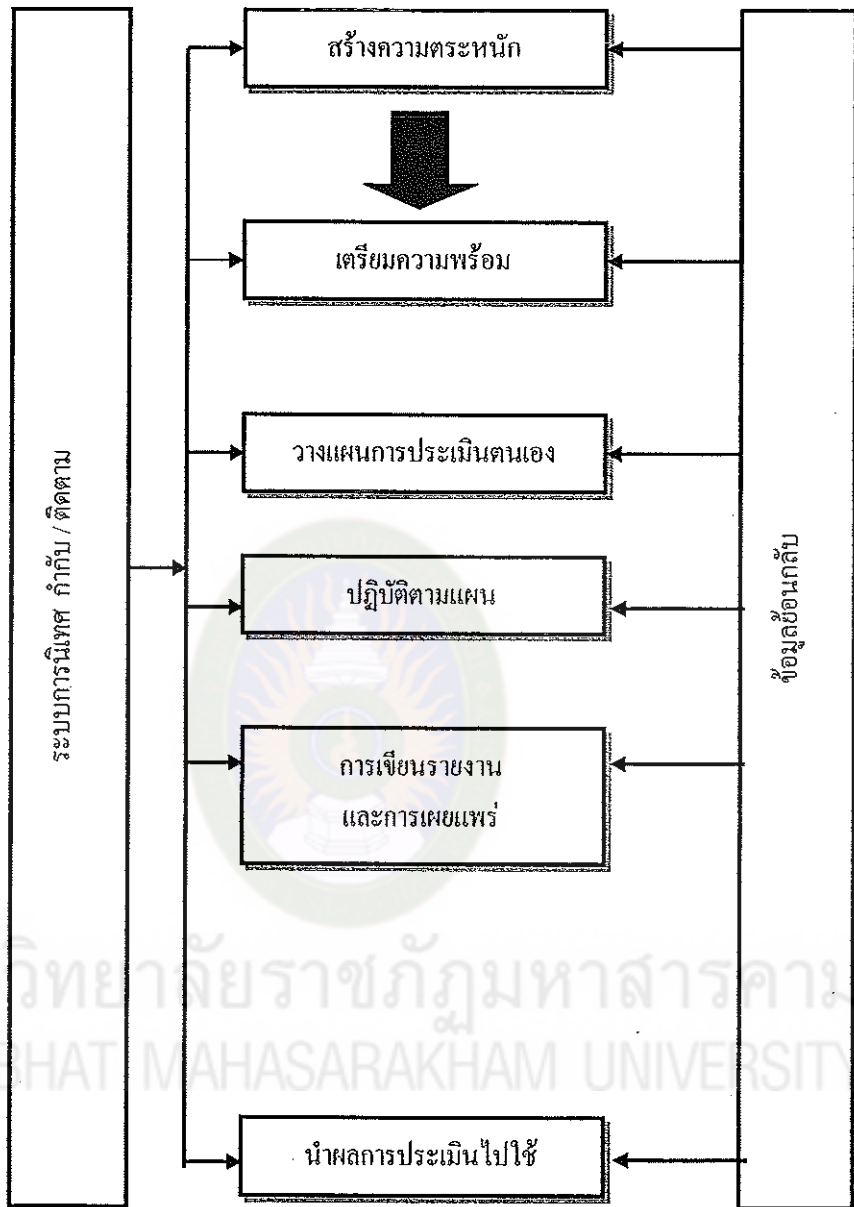
2. การวางแผนเตรียมการประเมิน หมายถึง การกำหนดภาพงานประเมินตนเอง ไว้ล่วงหน้าก่อนการลงมือปฏิบัติจริง โดยโรงเรียนสามารถดำเนินการ ได้ตามกรอบการประเมินตนเองที่กำหนดไว้ เช่น จะประเมินมาตรฐานทั้งหมดหรือไม่ ประเมินนักเรียนชั้นใดบ้าง ครูผู้สอนทุกคนหรือไม่ ใช้วิธีการประเมินอย่างไร การทดสอบ ตรวจสอบผลงาน เพิ่มสะสมงาน กับกลุ่มบุคคลใดบ้าง เกณฑ์การประเมินคืออะไร ระยะเวลาหรือปฏิทิน การประเมินเมื่อใดจะสรุปผลการประเมินและรายงานผลอย่างไร เป็นต้น ซึ่งถ้าหากโรงเรียน ได้มีการวางแผน และเตรียมการประเมินตนเองทั้งระบบตลอดแนว แล้วการประเมินตนเอง ก็จะเป็นกระบวนการที่สามารถนำมาใช้เพื่อการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. กระบวนการประเมินตนเอง หมายถึง การลงมือประเมินตนเอง โดยกลุ่มบุคคลที่ถูกกำหนดให้เป็นผู้ประเมิน ดำเนินการตามที่ได้วางแผนไว้ว่า กลุ่มบุคคลใดจะถูกประเมินด้วยเรื่องอะไร เครื่องมืออะไร เกณฑ์การประเมินเป็นอย่างไรตามระยะเวลาที่กำหนดไว้

4. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการประเมินตนเองของโรงเรียน หมายถึง บุคลากรในโรงเรียน ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน นักเรียน ลูกจ้างประจำ บุคลากรภายนอกโรงเรียน ได้แก่ ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ บุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งรวมถึงองค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่

กระบวนการขั้นตอนประเมินตนเอง

การประเมินตนเองของโรงเรียนมีความเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบจากภายนอกและนิเทศการศึกษาต่อ เพื่อให้การประเมินตนเองดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนจึงต้องมีระบบการประเมินตนเอง โดยมีแนวดำเนินการตามลำดับ ภาพประกอบที่ 6

ภาพประกอบที่ 6 แสดงระบบการประเมินตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 22)

จากภาพประกอบที่ 6 เป็นกระบวนการขั้นตอนการประเมินที่โรงเรียนสามารถนำไป
ปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนได้ดังนี้

1. ขั้นการสร้างความตระหนักให้กับบุคลากรในโรงเรียนทุกคน ให้เห็น
ความสำคัญและความจำเป็นของการประเมินตนเอง จะส่งผลต่อการพัฒนางานในหน้าที่

ที่รับผิดชอบให้ก้าวหน้าและประสบผลสำเร็จ การสร้างความตระหนักสามารถดำเนินการ โดยการสำรวจการรับรู้เกี่ยวกับการประเมินตนเองของบุคลากรทุกคนเกี่ยวกับการประเมินตนเอง สร้างความเข้าใจร่วมกัน สร้างจิตสำนึก ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการประเมินตนเอง

2. ขั้นการเตรียมความพร้อม ดำเนินการโดย ศึกษาสภาพปัจจุบัน ของบุคลากร เพื่อให้ทราบข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ กำหนดรูปแบบและวิธีการเสริมสร้างความรู้ ได้แก่ บุคลากร ในโรงเรียนเรื่องการประเมินตนเองโดยวิธีการต่าง ๆ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภารกิจ ของโรงเรียนกับมาตรฐานการศึกษา และธรรมเนียมโรงเรียน

3. ขั้นการวางแผนการประเมินตนเอง ดำเนินการ ได้ดังนี้

3.1 กำหนดกรอบการประเมินตนเอง ซึ่งโรงเรียนสามารถกำหนดได้โดย ศึกษาสภาพปัจจุบันของโรงเรียน เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

3.2 กำหนดนโยบายของโรงเรียน ธรรมเนียมโรงเรียน แผนปฏิบัติการ ประจำปี การจัดสรรทรัพยากร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จุดเด่นจุดด้อยของโรงเรียน ทำความ เข้าใจกับบุคลากรในโรงเรียนให้เข้าใจเหตุผล ความจำเป็นในการประเมินตนเอง

3.3 กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินตนเอง ให้เป็นข้อไปเพื่อพัฒนา งาน กำหนดกระบวนการ / วิธีการประเมินตนเองโรงเรียนควรกำหนด แหล่งข้อมูล วิธีการเก็บ เครื่องมือที่ใช้ ระบบการจัดเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลรวมทั้งตัวบุคคล ผู้รับผิดชอบในแต่ละ ด้าน

3.4 กำหนดเกณฑ์ในการประเมินตนเอง เกณฑ์ที่จะใช้ในการประเมิน ตนเองแต่ละมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ที่กำหนดในการประเมินนั้น โรงเรียนควรร่วมกันกำหนดเกณฑ์ การประเมินและแจ้งให้กับบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องทราบร่วมกัน

3.5 การกำหนดผู้ประเมินและบทบาทหน้าที่ โรงเรียนแต่งตั้ง คณะกรรมการประเมินตนเอง เพื่อทำหน้าที่ดูแล ติดตาม ตรวจสอบการประเมินและผลการ ประเมิน จำนวนของคณะกรรมการ / คณะทำงาน ขึ้นอยู่กับขนาดและความพร้อมของโรงเรียน

3.6 การกำหนดระยะเวลาและแผนติดตามกำกับ การกำหนดระยะเวลา แผนกำกับ ช่วยให้โรงเรียนสามารถ ดำเนินการตามภารกิจให้เป็นไปตามกรอบการประเมิน ตนเองที่วางไว้

4. ขั้นการลงมือปฏิบัติตนเอง หลังจากที่โรงเรียนได้วางแผนการประเมินตนเอง เสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้ประเมินตามที่ได้รับมอบหมาย จะต้องเป็นผู้สร้างเครื่องมือสำหรับ การ ประเมินตนเอง โดยกำหนดชนิดของเครื่องมือ โครงสร้างและรายการประเมินย่อยของ

เครื่องมือ เลือกรชนิด ของเครื่องมือที่เก็บข้อมูลได้ตามวัตถุประสงค์ โดยมีกระบวนการสร้าง เครื่องมือที่เป็นระบบ มีการตรวจสอบเครื่องมือก่อนนำไปใช้จริง เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล การประเมินตามลำดับ

5. การเขียนรายงานและการเผยแพร่ จุดเน้นของการเขียนรายงาน และการ เผยแพร่อยู่ที่การนำเสนอ กระบวนการประเมินตนเอง และผลการประเมินตนเองที่กระชับ เข้าใจง่าย ใช้ภาษาที่ชัดเจน ตรงกับสภาพความเป็นจริงที่ต้องการสื่อความหมาย โดยทั่วไป จัดทำได้ 2 ลักษณะ คือ รายงานฉบับสมบูรณ์ รายงานฉบับนี้สำหรับนำเสนอหน่วยงานต้น สังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและโรงเรียนเก็บไว้พัฒนาตนเอง และรายงานฉบับย่อรายงาน ฉบับนี้ สำหรับนำเสนอต่อผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ชุมชนท้องถิ่น และสาธารณะ จัดทำโดยสรุปข้อมูลที่จำเป็นต้องนำเสนอจากรายงานฉบับสมบูรณ์

6. การนำผลการประเมินไปใช้ เมื่อโรงเรียนประเมินตนเองแล้วโรงเรียน จำเป็นต้องนำผลการประเมินตนเอง ไปใช้ในการปรับปรุงการปฏิบัติงาน ในปีต่อไป และยังสามารถนำผลการประเมินตนเองที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขระบบการประเมินตนเองให้มีความ ถูกต้อง ชัดเจน เป็นระบบมากยิ่งขึ้นด้วย

การจัดทำรายงานการประเมินตนเอง

ในการจัดทำรายงานการประเมินตนเองนั้น โรงเรียนสามารถดำเนินการได้ดังนี้

1. กำหนดกลุ่มเป้าหมายการรายงาน ซึ่งประกอบด้วย ผู้เรียนและ ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาและชุมชน ครูและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดรูปแบบการรายงาน รูปแบบการรายงานควรมีลักษณะ การรายงานที่ให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะด้านแผนงาน / โครงการ ที่สรุปถึงภูมิหลัง ของโครงการ ลักษณะการประเมิน ผลการประเมิน การสรุปและข้อเสนอแนะ
3. กำหนดเค้าโครงรายงาน เป็นการกำหนดเค้าโครงของกรรายงาน ที่โรงเรียนต้องการนำเสนอสภาพ และผลการดำเนินงานตามพันธกิจที่กำหนดไว้ในธรรมนูญ โรงเรียน
4. การรวบรวมข้อมูล ข้อมูลควรมี 2 ประเภท คือ ข้อมูลทั่วไป คือ ข้อมูลที่บรรยายสภาพของโรงเรียนด้านสภาพภูมิศาสตร์ของโรงเรียน บริบทของโรงเรียน สภาพชุมชนด้านเศรษฐกิจ ศาสนา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น และข้อมูลที่แสดงถึง สภาพและผลการดำเนินงานของโรงเรียนตามสภาพของโรงเรียน บริบทของโรงเรียน จาก แนวทางที่กำหนดในธรรมนูญโรงเรียน แผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ ประจำปี

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผล เป็นขั้นตอนที่โรงเรียนนำข้อมูลที่ได้จากการจัดเก็บ รวบรวมมาวิเคราะห์และแปลผล โดยใช้การวิเคราะห์ทางสถิติที่สอดคล้องกับลักษณะข้อมูล สภาพและผลการดำเนินงาน โดยพิจารณาลักษณะข้อมูล เช่น ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นต้น

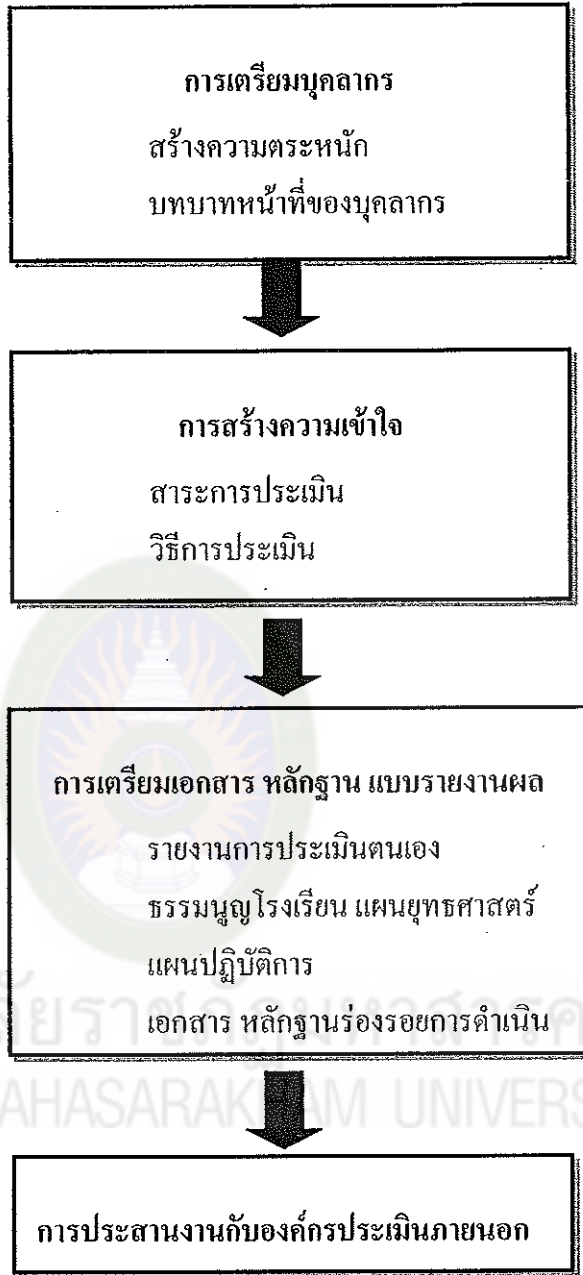
6. การนำเสนอข้อมูล เป็นขั้นตอนที่โรงเรียนพิจารณาจัดทำรายงานให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เสนอคณะผู้บริหารพิจารณาก่อนเผยแพร่สู่กลุ่มเป้าหมาย

7. การเผยแพร่สู่กลุ่มเป้าหมาย จะเป็นได้ว่าการประเมินตนเองนั้นมีประโยชน์ต่อบุคลากรทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน นักเรียนและ ผู้ปกครองกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชน ดังนั้น โรงเรียนจำเป็นต้องสร้างวัฒนธรรมใหม่ว่า การประเมินตนเองเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน ต้องสร้างจิตสำนึก ตระหนักในความสำคัญของการประเมินตนเอง สร้างทีมงานประเมินตนเอง ทำงานประเมินตนเองอย่างเป็นระบบ และส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง จนเกิดความมั่นใจว่าสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดและพร้อมที่จะรับการประเมินจากองค์กรภายนอกต่อไป

3.4 กระบวนการประกันคุณภาพภายนอก

การเตรียมตัวของโรงเรียนเพื่อรองรับการประเมินภายนอก ก่อนที่โรงเรียนจะขอรับการประเมินจากองค์กรภายนอก โรงเรียนควรมีการเตรียมตัวเพื่อรองรับการประเมิน ดังภาพประกอบที่ 7

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาพประกอบที่ 7 แสดงการเตรียมตัวของโรงเรียนเพื่อรองรับการประเมินจาก
องค์กรภายนอก (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
แห่งชาติ. 2543 : 14)

จากภาพประกอบดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ในการเตรียมตัวเพื่อรองรับการ
ประเมินจากองค์กรภายนอกนั้น สถานศึกษามีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1. การเตรียมบุคลากร ในการเตรียมบุคลากรนั้น โรงเรียนสามารถดำเนินการได้ ดังนี้

1.1 การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการเตรียมตัวรองรับการประเมิน ภายนอก การประเมินจากองค์กรภายนอก มีการสำรวจการรับรู้และเจตคติที่มีต่อการประเมิน ภายนอก และการเตรียมตัวเพื่อรองรับการประเมินจากองค์กรภายนอกของบุคลากรมีดังนี้

1.1.1 ใช้แบบสำรวจแบบประเมิน การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม สร้าง ความเข้าใจร่วมกัน ซึ่งอาจทำได้โดย ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรของสถานศึกษาที่มี ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินภายนอก

การเตรียมตัวเพื่อรองรับการประเมินจากองค์กรภายนอก ซึ่งแจ้งให้ ความรู้แก่บุคลากร ในสถานศึกษา หรือบุคลากรในสถานศึกษาเยี่ยมชม คูงาน ในสถานศึกษาที่ เคยผ่าน การประเมินจากองค์กรภายนอกแล้ว หรือมีการเตรียมตัวและมีความพร้อมในการรับ การประเมินจากองค์กรภายนอก

1.1.2 เสริมสร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการประเมินภายนอกและการ เตรียมตัวเพื่อรองรับการประเมินจากองค์กรภายนอก โดยการชี้แจงให้บุคลากร ในสถานศึกษา เห็นความสำคัญ ความจำเป็นของการประเมินจากองค์กรภายนอก และประโยชน์ที่สถานศึกษา จะได้รับเมื่อผ่านการประเมินจากองค์กรภายนอก

1.2 บทบาทหน้าที่ของบุคลากร ในการเตรียมบุคลากรนั้น โรงเรียนสามารถ ดำเนินการได้ดังนี้

1.2.1 ผู้บริหาร สร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรทั้งในและนอกโรงเรียน ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรท้องถิ่นและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การจัดการศึกษา เพื่อให้เห็นความสำคัญของการประเมินภายนอกและการเตรียมตัวเพื่อรองรับ การประเมินจากองค์กรภายนอก ให้ความรู้ความเข้าใจในสาระ วิธีการประเมิน ขั้นตอนการ ปฏิบัติงาน การจัดทำเอกสาร หลักฐาน การนำเสนอผลงานในหน้าที่ของตน วางแผนดำเนินการ ร่วมกับคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา

1.2.2 ครู ศึกษา หาความรู้ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ ภายนอก การประเมินภายนอก ขั้นตอน สาระ วิธีการประเมิน องค์กรที่จะมาประเมินภายนอก ร่วมกับผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษาในการวางแผน ดำเนินการเตรียมตัวเพื่อรองรับ การประเมินจากองค์กรภายนอก และการดำเนินการตามแผนของ โรงเรียน ทำความเข้าใจ บทบาทหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมาย ในการเตรียมตัวเพื่อรองรับการประเมินจากองค์กร

ภายนอกให้ชัดเจน จัดเตรียมข้อมูล สารสนเทศ เอกสาร หลักฐานร่องรอยต่างๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนเองให้เป็นปัจจุบัน ถูกต้องครบถ้วน จัดเตรียมอุปกรณ์ สื่อในการนำเสนอ ตลอดจนทดลองนำเสนอข้อมูลสารสนเทศ ผลงานในความรับผิดชอบ เพื่อให้เกิดความมั่นใจ และสามารถนำเสนอได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2.3 กรรมการสถานศึกษา ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินจากองค์กรภายนอก ร่วมวางแผนการดำเนินงานกับสถานศึกษา ในการเตรียมตัวรับการประเมินจากองค์กรภายนอก ช่วยเหลือให้ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานแก่สถานศึกษา เตรียมนำเสนอข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้อง

1.2.4 นักเรียน ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู และร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือแก่คณะครู กรรมการสถานศึกษา ในการจัดเตรียมข้อมูล สารสนเทศ ตลอดจนอุปกรณ์ สื่อในการนำเสนอต่างๆ เตรียมให้ข้อมูลแก่องค์กรประเมินภายนอก

1.2.5 ชุมชน คุณแล ส่งเสริม ให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาและการพัฒนาการศึกษา ร่วมกับ โรงเรียนในชุมชนที่ตนอยู่ร่วมมือ สนับสนุน โรงเรียนในการวางแผนจัดการศึกษา ให้ความช่วยเหลือทั้งด้านปัจจัยที่เป็นพื้นฐานทางการเรียนให้เพียงพอร่วมมือกับโรงเรียนในการวางแผนรับการประเมินจากภายนอก ให้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นจริงและให้ความร่วมมือในด้านต่างๆ ติดตามดูแลและส่งเสริมการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ รับฟังความคิดเห็นและผลการประเมินของสถานศึกษา และร่วมหา แนวทางแก้ไขปรับปรุงช่วยเหลือเมื่อโรงเรียน ไม่ผ่านเกณฑ์ การประเมิน หรือ ได้รับการประเมินในระดับต่ำหา แหล่งข้อมูล แหล่งสนับสนุนปัจจัยให้กับ โรงเรียน

1.3 การสร้างความเข้าใจ

1.3.1 สารระการประเมินมาตรฐานการศึกษาที่ใช้ในการประเมินภายนอก คือ มาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติและกระทรวงศึกษาธิการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำเสนอและคณะรัฐมนตรี ให้ใช้เป็นมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมิน ภายนอก มี 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ สำหรับ การประเมินภายนอกในรอบแรกจะประเมิน 14 มาตรฐาน 53 ตัวบ่งชี้ โรงเรียนจำเป็น ต้องจัดทำเอกสารหลักฐานหรือข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐานนี้ให้ครบถ้วนเพื่อรองรับการประเมิน จากองค์กรภายนอก

1.3.2 วิธีการประเมิน แนวทางการประเมินภายนอกของสำนักงานรับรอง

มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีดังนี้

1) ก่อนการตรวจเยี่ยม คณะตรวจเยี่ยมจะขอข้อมูลจาก โรงเรียนทุกด้าน ตามความจำเป็นเช่นรายงานการประเมินตนเอง ข้อมูลพื้นฐานแผนพัฒนาสถานศึกษา รายงาน โครงการต่างๆ เป็นต้น เพื่อนำมาศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล ในการกำหนดขอบเขตการประเมิน ซึ่งแต่ละ โรงเรียนจะมีรายละเอียดแตกต่างกันไป ตามบริบท จากนั้นจะนัดวันที่จะไปประเมิน

2) ระหว่างการตรวจเยี่ยม เมื่อคณะตรวจเยี่ยมไปโรงเรียนในวันแรกจะ ประชุมบุคลากรในโรงเรียนเพื่อทำความเข้าใจในสิ่งที่ จะทำการประเมิน วิธีการที่ใช้ กำหนดการและรายละเอียดต่างๆ ที่จะต้องสร้างความเข้าใจกัน ต่อจากนั้นจะดำเนินการตาม แผนที่วางไว้ ในการประเมินอาจใช้วิธีการที่หลากหลายตามความเหมาะสมของเรื่องที่จะ ประเมิน เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ นักเรียน ผู้ปกครอง ครู กรรมการสถานศึกษา หรือ เอกสาร เมื่อได้รับข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์สรุป และนำเสนอผลการตรวจเยี่ยมด้วยวาจา ซึ่ง เป็นการรายงานข้อมูลที่พบระหว่างการประเมิน จุดเด่น จุดด้อย ของสถานศึกษา หาก โรงเรียน เห็นว่าข้อมูลดังกล่าวไม่ถูกต้อง โรงเรียนมีสิทธิที่จะชี้แจงให้คณะกรรมการตรวจเยี่ยมทราบได้

3) หลังการตรวจเยี่ยม เมื่อคณะตรวจเยี่ยมกลับจาก โรงเรียนจะนำผลการ ตรวจเยี่ยมมาทำรายงาน และนำมาทบทวนกับคณะตรวจเยี่ยมอีกครั้งหนึ่ง หลังจากนั้นส่งไปให้ โรงเรียนพิจารณา ถ้าสถานศึกษาพิจารณาเห็นว่ารายงานของคณะกรรมการตรวจเยี่ยม ไม่ถูกต้อง โรงเรียนมีสิทธิชี้แจงข้อเท็จจริงตามประเด็นที่คณะกรรมการตรวจเยี่ยม ได้รายงานไว้ เพื่อให้คณะตรวจเยี่ยมทบทวนและจัดทำเป็นรายงานเผยแพร่ต่อไป

4) ระยะเวลาในการประเมิน เมื่อโรงเรียนได้ดำเนินการประกันคุณภาพ ภายในจนมีความพร้อม และมั่นใจว่าสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษาที่กำหนดไว้ และได้จัดเตรียมเอกสาร หลักฐานต่างๆ ตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมรับการประเมินภายนอกแล้ว โรงเรียนต้องติดต่อประสานงานกับสำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เพื่อขอรับการประเมิน สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษาจะขอรายงานการประเมินตนเอง ตลอดจนเอกสารหลักฐาน ต่างๆ ที่จำเป็นจากโรงเรียน เพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์ จากนั้นจะกำหนดวันและระยะเวลาใน การประเมิน ซึ่งโดยทั่วไปอยู่ในระหว่าง 3-5 วัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพบริบทของโรงเรียน แต่ละแห่ง และแจ้งนัดหมายให้โรงเรียนทราบต่อไป

1.4 การเตรียมเอกสาร หลักฐาน แบบรายงานผล การเตรียมเอกสาร หลักฐาน และแบบรายงานผลการดำเนินงานต่างๆ ของสถานศึกษา เป็นกระบวนการดำเนินงานที่มี

ความสำคัญมากในการเตรียมตัวรองรับการประเมินจากองค์กรภายนอก เอกสาร หลักฐานและแบบรายงานผลการดำเนินงาน จะเป็นหลักฐานร่องรอยที่สำคัญ ในการแสดงความก้าวหน้าหรือผลสำเร็จของการพัฒนา คุณภาพการศึกษาเอกสาร หลักฐานและแบบรายงานผลการดำเนินงานที่โรงเรียนจะต้อง จัดเตรียมเพื่อรองรับการประเมินจากองค์กรภายนอก มีดังนี้

1.4.1 เอกสาร หลักฐานและแบบรายงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ได้แก่ รายงานการประเมินตนเองตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา รายงานการประเมิน โครงการ รายงานประจำปีของ โรงเรียนต่อหน่วยงาน ดันสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน ตลอดจนเอกสาร หลักฐานต่างๆ ที่แสดงถึงการนำผลการตรวจสอบประเมินตนเองไปวางแผนปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

1.4.2 ธรรมนูญโรงเรียน แผนยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนและแผนปฏิบัติการประจำปี

1.4.3 เอกสารหลักฐานที่แสดงร่องรอยการดำเนินงานของ โรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

3.5 การพัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 3-4) ได้จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนา การศึกษาไทยให้มีมาตรฐานเป็นเลิศ หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา กำหนดไว้เป็น 3 ข้อ คือ

1. รัฐกระจายอำนาจในการกำหนดคน โยบายการบริหารงานวิชาการงบประมาณ บุคลากรและทรัพยากรให้จังหวัดและสถานศึกษาทุกระดับ และทุกประเภท
2. รัฐสนับสนุนให้ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา

3. โรงเรียนต้องแสดงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบต่อนักเรียนและผู้ปกครองมาตรฐานที่กำหนดผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา และกระบวนการดำเนินงานที่เป็นกลไกสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย การดำเนินงาน 3 ประการ คือ

3.1 การควบคุมคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติที่นำการศึกษาเข้าสู่คุณภาพ ประกอบด้วย

3.1.1 การกำหนดมาตรฐานด้านการผลิต ปัจจัย และกระบวนการ

3.1.2 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน หมายถึงการพัฒนาปัจจัยทางการศึกษาต่างๆ ได้แก่ การพัฒนาครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา ศิกษานิเทศก์และผู้บริหาร

ทางการศึกษา และการสนับสนุนปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

3.2 การตรวจสอบและการแทรกแซงคุณภาพการศึกษา คือ

กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการดำเนินงาน เพื่อการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย

3.2.1 การประเมินความก้าวหน้าของ โรงเรียนและการจัดทำรายงานของโรงเรียนต่อประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีลักษณะเป็นการติดตามและตรวจสอบของโรงเรียน

3.2.2 การติดตามและตรวจสอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.2.3 มาตรการปรับปรุงคุณภาพโรงเรียนที่มีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.3 การประเมินคุณภาพการศึกษา คือกระบวนการ หรือ แนวปฏิบัติในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด ประกอบด้วย

3.3.1 การทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

3.3.2 การประเมินเพื่อรองรับมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน

3.3.3 การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมหรือการประเมินการศึกษา

4. การบริหารระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การจัดทำข้อมูลพื้นฐานการศึกษาและพัฒนาระบบสารสนเทศของสถานศึกษานับว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพราะข้อมูลและสารสนเทศของสถานศึกษาจะถูกนำมาใช้ในการตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ ตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ดังนั้นการบริหารระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพเพื่อศึกษานั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการให้เกิดเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนตามแนวคิดการพัฒนาระบบสารสนเทศของสถานศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ของกรมสามัญศึกษา (2538 : 37-41) ต่อไปนี้

4.1 ด้านการจัดระบบสารสนเทศ

การจัดระบบสารสนเทศเป็นการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการแปลงข้อมูลเป็นสารสนเทศ การจัดเก็บ การนำเสนอข้อมูล ซึ่งนักการศึกษาได้ให้ทัศนะดังนี้

สุชาติ สินทรัพย์ (2538 : 48-50) ได้ให้ความหมายของการนำเสนอข้อมูลว่า การนำเสนอข้อมูล หมายถึง การกำหนดชนิดและรูปแบบสารสนเทศในการประมวลผล และ

เสนอไว้ตามความต้องการของผู้ใช้ ทั้งในรูปแบบ และกำหนดเวลา รวมถึงการจัดทำ
รายละเอียดแหล่งที่จะส่งรายงานการประมวลผลข้อมูลด้วย

กรมสามัญศึกษา (2539 : 7-8) ได้ให้ความหมายไว้ว่าการนำเสนอข้อมูลและ
สารสนเทศ หมายถึง การนำข้อมูลและสารสนเทศไปแสดง หรือนำไปใช้ตามที่ต้องการ ใน
รูปต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร เช่น แผ่นภาพ ตาราง แผนภูมิ การนำมาจัดพิมพ์
เป็นรายงานตามการหรือบันทึกโดยใช้สื่อบันทึกแล้วส่งให้ผู้ใช้การเผยแพร่แจกจ่ายเพื่อเป็นการ
ประชาสัมพันธ์เพื่อประโยชน์ดังนี้

1. ลดความซ้ำซ้อนของข้อมูล
2. สามารถหลีกเลี่ยงความขัดแย้งของข้อมูลในระดับหนึ่ง
3. สามารถใช้ข้อมูลร่วมกัน ได้
4. สามารถควบคุมความเป็นมาตรฐานได้
5. สามารถจัดหาความปลอดภัยที่รัดกุมได้
6. สามารถควบคุมความคงสภาพของข้อมูลได้
7. สามารถสร้างสมดุลในความขัดแย้งของความต้องการ ได้
8. เกิดความเป็นอิสระของข้อมูล

มบุญ เพชรมีแก้ว (2540 : 31) สรุปว่า การจัดระบบสารสนเทศประกอบด้วย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล
2. การตรวจสอบข้อมูล
3. การวิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำเป็นสารสนเทศ
4. การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ
5. การนำเสนอข้อมูลหรือเผยแพร่

จากที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า การจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็น
การจัดทำเพื่อประกอบการบริหาร การตัดสินใจ การพัฒนาองค์กร หน่วยงาน ให้มี
ประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารหรือนักการบริหารจะถือปฏิบัติ

4.2 ด้านการนำเสนอผลงานสารสนเทศ

การมีสารสนเทศที่ดี มีความจำเป็นต่อหน่วยงานในการตัดสินใจการวางแผนของ
ทุกหน่วยงานเป็นอย่างยิ่ง การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศที่เที่ยงตรงเป็นปัจจุบัน ยังมีความสำคัญขึ้น
ไปอีก เพราะหน่วยงาน องค์กร จะต้องอาศัยสารสนเทศเหล่านั้น มาเป็นเครื่องมือช่วยใน
การดำเนินงานเพื่อประโยชน์ของหน่วยงาน หรือองค์กรในที่สุด ได้มีนักการศึกษาให้

ความหมายของการนำเสนอข้อมูลไว้จำนวนมาก ซึ่งผู้ศึกษาจะได้หยิบมาเสนอพอสังเขปดังนี้
 ควบคุมต บุญชนะวิรัตน์ และสมจิตร สุคใจ (2538 : 31) กล่าวว่าสื่อในการ
 นำเสนอข้อมูลได้แก่

1. การนำเสนอข้อมูลในรูปข้อความ
2. การนำเสนอข้อมูลในรูปข้อความกึ่งตาราง
3. การนำเสนอข้อมูลในรูปตาราง
4. การนำเสนอข้อมูลในรูปแผนภูมิและแผนภาพ

วีระ สุภากิจ (2539 : 55) ได้กล่าวถึงการนำเสนอผลข้อมูลและสารสนเทศ
 เกี่ยวกับอุปกรณ์ส่งออกของเทคโนโลยีการประมวลผลสารสนเทศโดยคอมพิวเตอร์ว่า อุปกรณ์
 ส่งออกบันทึกข้อมูลไว้ในรูปแบบที่มนุษย์อ่านได้ เช่น สิ่งพิมพ์ออก (Printouts) หรือรูปแบบ
 ที่เครื่องอ่านได้ (Machine - readable) เช่น บันทึกไว้บนจานแม่เหล็กและแถบบันทึกอุปกรณ์
 ส่งออกได้แก่เครื่องพิมพ์ที่ใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น เครื่องพิมพ์แบบกระทบ (Impact) แบบ
 ฉีดหมึก (Ink Jets) และเลเซอร์ (Laser imaging) เพื่อผลิตสิ่งพิมพ์ (Print) เครื่องสังเคราะห์
 เสียง (Voice Synthesizers) และพลอตเตอร์ซึ่งแสดงสารสนเทศในรูปกราฟิก เช่น ภูมิทัศน์
 และกราฟเส้น เป็นต้น

กรมสามัญศึกษา (2539 : 7-8) ได้ให้ความหมายของการนำเสนอข้อมูลและ
 สารสนเทศ หมายถึง การนำข้อมูลและสารสนเทศแสดงหรือนำไปใช้ตามที่ต้องการใน
 รูปแบบต่าง ๆ ทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กร เช่น แผนภาพ ตาราง แผนภูมิ
 การนำมาจัดพิมพ์เป็นรายงานตามความต้องการ หรือ บันทึกโดยใช้สื่อบันทึกแล้วส่งให้ผู้ใช้
 การเผยแพร่แจกจ่ายเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ เป็นต้น เพื่อประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ลดความซ้ำซ้อนของข้อมูล
2. สามารถหลีกเลี่ยงความขัดแย้งของข้อมูลในระดับหนึ่ง
3. สามารถใช้ข้อมูลร่วมกันได้
4. สามารถควบคุมความเป็นมาตรฐานได้
5. สามารถจัดหาความปลอดภัยที่รัดกุมได้
6. สามารถควบคุมความคงสภาพของข้อมูลได้
7. สามารถสร้างสมดุลในความขัดแย้งของความต้องการได้
8. เกิดความเป็นอิสระของข้อมูล

สรุปได้ว่า การนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ หมายถึง การนำเอาข้อสารสนเทศไปใช้ เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการบริหาร การจัดการ การตัดสินใจหรือในการวางแผน และการเผยแพร่ข้อเท็จจริงในรูปแบบต่าง ๆ ตามกาลเวลาที่เหมาะสม

4.3 ด้านการพัฒนางานสารสนเทศ

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงขนาดองค์กร จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนางานสารสนเทศเพื่อให้ได้สารสนเทศที่ดี ทันสมัย และนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการพัฒนางานสารสนเทศนั้นมีนักวิชาการได้ให้ข้อเสนอแนะขั้นตอนตามกระบวนการไว้หลายท่าน เช่น

กรมวิชาการ (2539 : 17-26) ได้เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาระบบสารสนเทศแบ่งเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่

1. การวางแผน
2. การวิเคราะห์ออกแบบระบบ
3. การดำเนินการสร้างสารสนเทศทดลองใช้
4. การบริการควบคุมและการประเมินผล

กรมสามัญศึกษา (2542 : 34-36) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า การพัฒนาระบบสารสนเทศ (Information System Development) คือ กระบวนการสร้างหรือจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของข้อมูล (Data) หรืออยู่ในรูปของข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์ซึ่งเรียกว่า สารสนเทศ (Information) โดยมีแหล่งการจัดเก็บที่เป็นระบบมีประสิทธิภาพ สามารถเรียกใช้หรือจัดเก็บได้สะดวกและรวดเร็ว โดยเฉพาะสถานศึกษาที่มีความพร้อมด้านบุคลากรและเทคโนโลยีสารสนเทศ จะมีระบบข้อมูลสารสนเทศในด้านต่าง ๆ

กรมสามัญศึกษา (2542 : 15-17) กล่าวถึง การวางแผนพัฒนาระบบสารสนเทศไว้ว่า ในการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน จำเป็นต้องได้คณะกรรมการที่มีเจตคติทางบวกมี ความรู้ ความสามารถ และจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อให้การพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียนรับผิดชอบการวางแผนและการออกแบบระบบสารสนเทศในโรงเรียน
2. เพื่อให้คณะกรรมการมีเจตคติทางบวก มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการพัฒนาระบบสารสนเทศ
3. เพื่อให้ได้ปฏิทินปฏิบัติงานพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน

การพัฒนาสารสนเทศของโรงเรียนไม่ต้องการเพิ่มภาระแก่โรงเรียน แต่ต้องการให้พัฒนาจากสิ่งที่โรงเรียนได้ดำเนินการอยู่แล้วให้เป็นระบบยิ่งขึ้น การพัฒนาระบบให้ดีขึ้นจำเป็นต้องให้สอดคล้องกับระบบสารสนเทศที่มีอยู่เดิมและความพร้อมด้านต่าง ๆ ตลอดจนข้อจำกัดของโรงเรียน ฉะนั้นจำเป็นต้องทราบสภาพความพร้อมของโรงเรียนก่อนออกแบบระบบสารสนเทศ โดยมีวิธีดำเนินการดังนี้

1. สำรวจความพร้อมของโรงเรียนด้านบุคลากร งบประมาณ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานพัฒนาระบบสารสนเทศด้วยวิธีการหลาย ๆ วิธี เช่น การสำรวจการสัมภาษณ์ การสอบถามข้อมูลจากบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาสภาพปัญหา ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานพัฒนาระบบสารสนเทศจากรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของโรงเรียน
3. การวิเคราะห์ สรุปสภาพความพร้อมของโรงเรียนในการดำเนินงานพัฒนาระบบสารสนเทศ

การพัฒนาสารสนเทศในโรงเรียนมัธยมศึกษาในปัจจุบันนั้น ควรใช้เกณฑ์มาตรฐานการพัฒนาการดำเนินงานระบบสารสนเทศในโรงเรียนมัธยมศึกษา ของกรมสามัญศึกษา พ.ศ. 2539 เป็นแนวทาง โดยมีการวางแผนในการพัฒนาระบบให้ความรู้แก่บุคลากรผู้ดำเนินงานมีเครื่องมือและอุปกรณ์ช่วยอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน มีการตั้งศูนย์สารสนเทศเป็นสัดส่วน มีการจัดและพัฒนาระบบเครือข่าย ให้สามารถใช้ในการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปการพัฒนาสารสนเทศควรจะเริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์ และรูปแบบของการพัฒนา การวิเคราะห์โครงสร้างการองค์กร วิเคราะห์ขอบข่ายความต้องการใช้ข้อมูลของผู้ใช้ และการจำแนกประเภทข้อมูล ตลอดจนมีระบบตรวจสอบผลการปฏิบัติเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น

4.4 ด้านการนำไปใช้ การบริหารจัดการ และการวางแผน

การบริหารจัดการข้อมูลและการวางแผน สามารถประมวลได้ว่า ในแต่ละองค์กรบุคคลที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบต่อการจัดการบริหารองค์กรเป็นทั้งผู้ใช้และผู้ผลิตข้อมูล ถ้าอยู่ในฐานะผู้ผลิตก็จะเป็นส่วนหนึ่งของระบบข้อมูล ถ้าอยู่ในฐานะผู้ใช้ก็ได้ใช้ประโยชน์จากข้อมูลแนวโน้มในปัจจุบันการจัดระบบข้อมูล ได้นำเครื่องคอมพิวเตอร์มาใช้ ก็ยิ่งเน้นความสำคัญของบทบาทการบริหารในฐานะผู้ใช้มากขึ้น หน้าที่ของฝ่ายบริหารในการจัดการองค์กรนั้นอาจแบ่งได้เป็น 3 อย่างคือ การวางแผน การควบคุม และการตัดสินใจ สิ่งสำคัญ

ที่ขาดไม่ได้สำหรับฝ่ายบริหารก็คือ ข้อมูลข่าวสารที่จะช่วยในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว และคุณสมบัติของข้อมูลข่าวสารที่ต้องการ คือ ความถูกต้องและเป็นไปตามกาลสมัยสำหรับกรวางแผน ฝ่ายบริหารจะพยายามวาดภาพในอนาคตว่า เป้าหมายที่ต้องการ หรือจุดที่จะไปถึงเป็นอย่างไร ซึ่งจะทำให้ได้ก็ต้องเมื่อฝ่ายบริหารมีข้อมูลข่าวสารที่ดี เทียบตรงเกี่ยวกับสภาพการณ์ในอดีตและปัจจุบัน และเมื่อแผนการได้ถูกร่างขึ้นมาแล้ว ก็จะกลายเป็นข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นสำหรับนำไปปฏิบัติ และผู้ควบคุมการปฏิบัติได้ใช้เป็น ฉะนั้น ผู้วางแผนจึงเป็นทั้งผู้ใช้และบรรทัดฐานในการปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น ผู้ผลิตข้อมูลข่าวสารมีขั้นตอนของการวางแผน (มนูญ เพชรมีแก้ว, 2540 : 35-36) แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 เป็นการกำหนดเป้าหมาย ซึ่งจะต้องอาศัยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ในอดีตและปัจจุบัน รวมทั้งแผนงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องก็ต้องนำมาพิจารณาด้วย

ขั้นที่ 2 เป็นการกำหนดรายละเอียดและกิจกรรมที่ต้องการกระทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น คือ จะต้องใช้ข้อมูลข่าวสารจำนวนมากพอ ๆ กับที่จะผลิตข้อมูลข่าวสารออกมา

ขั้นที่ 3 เป็นการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพยากรและความชำนาญที่ต้องใช้ในการดำเนินการในกิจกรรมนั้น ๆ

ขั้นที่ 4 เป็นการกำหนดถึงระยะเวลาในการดำเนินการกิจกรรมแต่ละอย่าง

ขั้นที่ 5 เป็นการกำหนดว่าภายใต้สภาพการณ์เช่นใด จึงจะดำเนินการกิจกรรมได้ ปัจจัยที่จะทำให้ข้อมูลเพื่อการบริหารและดำเนินการของหน่วยงานมีหลายประการ (กรมสามัญศึกษา, 2538 : 24-25) ดังนี้

1. ทักษะคติทางข้อมูล ผู้บริหารของหน่วยงานจะต้องเห็นความสำคัญ และความจำเป็นที่ต้องใช้ข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ปัญหา แนวทางในการตัดสินใจ มีความเชื่อว่าข้อมูลจะช่วยให้การตัดสินใจได้ถูกต้อง และครอบคลุมสาเหตุของปัญหา

2. ความพร้อมเพียงของข้อมูล ได้แก่ การมีข้อมูลที่มีคุณสมบัติครบถ้วน และพร้อมที่จะใช้ได้ง่าย พอเพียง และเป็นปัจจุบัน

3. ความสามารถในการวินิจฉัยข้อมูลในที่นี้ คือ ความสามารถในการวิเคราะห์ที่แปลความหมายและเชื่อมโยงข้อมูลเข้ากับปัญหานั้น ๆ ซึ่งจะกระตุ้นให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อข้อมูลยิ่งขึ้น

มยุรี รัตนมุง (2537 : 94) ได้กล่าวถึงการนำระบบสารสนเทศไปใช้ร่วม ระบบสารสนเทศเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญจะช่วยพัฒนาระบบบริหารองค์กร หรือหน่วยงานให้ดีขึ้นได้

นั้นในการพัฒนาระบบสารสนเทศก็ควรจะคำนึงถึงการนำไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งโดยหลักการวิเคราะห์ลักษณะงาน โดยทั่ว ๆ ไป ระบบสารสนเทศควรจะนำไปใช้ประโยชน์ได้กับลักษณะงานต่อไปนี้

1. การวางแผนปฏิบัติ
2. การวินิจฉัยปัญหาและการตัดสินใจ
3. การควบคุมการปฏิบัติงาน
4. การประชาสัมพันธ์
5. การจัดและปรับปรุงโครงสร้างองค์กร

สรุป การนำไปใช้ การบริหาร และการวางแผนมีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลข่าวสารเป็นปัจจัยในการบริหารองค์การ การเลือกข่าวสาร เพื่อแก้ไขปัญหาและการพัฒนานั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารที่จะต้องตัดสินใจเลือกสรรใช้วิธีการที่ดีที่สุด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

4.5 ด้านเนื้อหาและคุณภาพ

กรมสามัญศึกษา (2538 : 24) ได้ให้คำจำกัดความของคุณภาพของข้อมูลในหลักการระบบสารสนเทศ ว่า ข้อมูลที่จะให้ข้อมูลสนเทศที่เป็นความรู้ หรือทางเลือกเพื่อการบริหาร หรือการดำเนินงานใด ๆ ก็ตามจะต้องเป็นข้อมูลที่ตรงกับปัญหา หรือความต้องการของผู้ใช้ และจะต้องมีคุณสมบัติเฉพาะคือ มีความถูกต้องแม่นยำทันเวลา ครบถ้วน และกะทัดรัด สำหรับสารสนเทศที่ส่งเสริมคุณภาพการศึกษานั้นจะเป็นสารสนเทศที่เป็นภารกิจหลักสูตร เป็นสารสนเทศที่สนองความต้องการของท้องถิ่น การที่จะบริหารวิระ เทพปกรณ์ (2538 : 13-15) กล่าวว่า สถานศึกษาให้มีคุณภาพที่ดี จะต้องมีการคัดเลือกที่ดีประกอบการพิจารณาดำเนินการดังนี้

1. การจัดระบบหลักสูตร ควรมีสารสนเทศประกอบดังนี้
 - 1.1 เอกสารหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรต่าง ๆ
 - 1.2 เอกสารพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม แรงงาน ของพื้นที่
 - 1.3 แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น
 - 1.4 ข้อมูลด้านอาชีพของประชากรในท้องถิ่น
 - 1.5 รายชื่อสถานศึกษา ที่ประสบความสำเร็จในการบริหารหลักสูตร
 - 1.6 แหล่งวิทยากร สถานประกอบการ
 - 1.7 ข้อมูลนักเรียน ป.6 ในพื้นที่บริการ และนักเรียนที่จบ ป.6

2. การพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา ควรมีสารสนเทศประกอบ คือ
 - 2.1 ข้อมูลการได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการ
 - 2.2 ข้อมูลการเข้าร่วมประชุมสัมมนา การเป็นวิทยากร การศึกษาดูงาน
 - 2.3 ข้อมูลการเตรียมตัวทำผลงานทางวิชาการ
 - 2.4 ข้อมูลการแสดงการยอมรับในวงวิชาการ
 - 2.5 ข้อมูลการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการพัฒนางาน
3. การจัดตั้งศูนย์วิชาชีพในโรงเรียน ควรมีสารสนเทศประกอบ คือ
 - 3.1 ข้อมูลบอกความต้องการจำเป็น
 - 3.2 ข้อมูลผลการดำเนินงานของศูนย์ที่ได้จัดตั้งไว้แล้ว
 - 3.3 การศึกษาดูงานศูนย์วิชาการในโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ
4. การจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา ควรมีสารสนเทศ ดังนี้
 - 4.1 เอกสาร วารสาร เกี่ยวกับการตกแต่ง
 - 4.2 ภาพถ่าย ภาพสไลด์ วีดิทัศน์ เกี่ยวกับการตกแต่ง
 - 4.3 แหล่งวิทยากรที่สามารถให้คำแนะนำที่ดี
 - 4.4 การศึกษาดูงานหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน
 - 4.5 แผนและปฏิทินปฏิบัติงาน การพัฒนาการจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อม

มณูญ เพชรมีแก้ว (2540 : 41) กล่าวไว้ว่า เนื้อหาและคุณภาพของสารสนเทศจะต้องเป็นข้อมูลเพื่อตอบสนองความต้องการขององค์กรในเรื่องราวต่าง ๆ การจัดทำสารสนเทศ การเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศ และการรายงานข้อมูลสารสนเทศให้หน่วยเหนือ ในระยะเวลาของการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการ และที่สำคัญ สารสนเทศนั้นจะต้องตรงกับปัญหา หรือความต้องการของผู้ใช้ มีความถูกต้องแม่นยำ ทันเวลาครบถ้วนและกะทัดรัด

สรุป การเผยแพร่ข้อมูลด้วยเนื้อหาและคุณภาพ นั้นเนื้อหาและคุณภาพของสารสนเทศจะต้องเป็นข้อมูลที่มีความถูกต้อง เป็นปัจจุบัน สามารถตอบสนองความต้องการตรงกับปัญหา ของผู้ใช้ได้ และมีความทันสมัยอยู่ตลอดเวลา

5. บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ได้ กำหนดคุณทศศาสตร์ในการบริหารงานเพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

วิสัยทัศน์ (Vision)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เป็นหน่วยงานส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ให้มีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้สถานศึกษาจัดการบริหารแบบมีส่วนร่วม สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ พัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพสูง และมีวัฒนธรรมการทำงานที่เหมาะสม ส่งผลให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีสุขภาพแข็งแรง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

พันธกิจ (Mission)

1. ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยระดมทรัพยากรทั้งภาครัฐ เอกชน และท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วม
2. พัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ โดยสนับสนุนสถานศึกษาจัดทำและพัฒนาหลักสูตร ส่งเสริมให้มีการประเมินตนเอง การนิเทศ ติดตาม กำกับและประเมินผลเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง
3. พัฒนาระบบโครงสร้างการบริหาร โดยเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม พัฒนาบุคลากรให้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล
4. พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ประกอบด้วย 5 อำเภอ

1. อำเภอห้วยเม็ก
2. อำเภอหนองกุงศรี
3. อำเภอท่าคันโท
4. อำเภอยางตลาด
5. อำเภอฆ้องชัย

ข้อมูลโรงเรียนและบุคลากรในสังกัด

1. จำนวนโรงเรียนในสังกัด สพท.กาฬสินธุ์ เขต2จำนวน 202 โรงเรียน
2. ครูในสังกัด สพท.กาฬสินธุ์ 2 จำนวน 2,594 คน
3. นักเรียนในสังกัด สพท.กาฬสินธุ์เขต 2 จำนวน 46,134 คน
4. โรงเรียนเอกชนในเขต จำนวน 10 โรงเรียน
5. ครูสังกัด โรงเรียนเอกชน จำนวน 288 คน
6. กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายในสังกัด มี 21 กลุ่มโรงเรียน

ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน ในปี 2550 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาพลื่นธุ์

เขต 2

1. พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา

2. พัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. พัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม

4. การบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรมนำสู่ความสำเร็จ

1. การพัฒนาการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

3. พัฒนาการกระบวนการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ

4. หนึ่งโรงเรียนหนึ่งนวัตกรรม

5. การจัดการเรียนรู้บูรณาการในโรงเรียนขนาดเล็ก

6. โครงการรักการอ่าน

ยุทธศาสตร์การบริหารงาน

1. การประกันสิทธิและโอกาสการศึกษา

2. การพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3. การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการศึกษา

4. การพัฒนาเทคโนโลยีทางการศึกษา

จากนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนางานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาพลื่นธุ์ เขต 2 แสดงให้เห็นว่าสำนักงานเขตพื้นที่มีนโยบายและโครงการที่ชัดเจนที่จะส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ โดยระบบข้อมูลสารสนเทศเป็นสิ่งสำคัญหนึ่งในการสนับสนุนให้เกิดประสิทธิภาพ จึงดำเนินการศึกษากรอบแนวคิดการบริหารระบบข้อมูลสารสนเทศของกรมสามัญศึกษา (2538 : 37 - 41)

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในประเทศ

ประวดี สุทธิประภา (2543 : 87-88) ได้ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนนาร่อง สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 10 พบว่า โรงเรียนนาร่องการประกันคุณภาพการศึกษา 10 โดยภาพรวมและรายด้าน 2 ด้าน มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง ส่วนรายด้าน 2 ด้านมีการปฏิบัติในระดับมากคือ ด้านที่ 1 และด้านที่ 3 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนพัฒนาระบบสารสนเทศและด้านการปฏิบัติตามระบบสารสนเทศ อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก มีการปฏิบัติงานโดยภาพรวมและรายด้าน 3 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่ 2 มีการปฏิบัติในระดับมาก โรงเรียนขนาดกลาง มีการปฏิบัติงานโดยภาพรวมและรายด้าน 3 ด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่ 2 มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ มีการปฏิบัติโดยภาพรวมและรายด้าน 2 ด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่ 2 และด้านที่ 4 มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีการปฏิบัติงานสารสนเทศทั้งโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยโรงเรียนขนาดกลางมีการปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กทั้งโดยภาพรวมและรายด้านและโรงเรียนขนาดกลางมีการปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ใน โดยภาพรวมและด้านที่ 3 ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กทั้งโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน

ธีระพงษ์ วงศ์พรหมเมฆ (2544 : 67-69) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า บุคลากรโดยรวม เห็นว่า มีระดับการดำเนินงานสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและเป็นรายด้าน 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และมีการดำเนินงานด้านการจัดระบบสารสนเทศและด้านเนื้อหาและคุณภาพ อยู่ในระดับมากโดยมีข้อที่มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุดและรองลงมา 2 ข้อในแต่ละด้านดังนี้ ด้านการจัดระบบสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 2 ข้อ คือ การปรับปรุงข้อมูลเพื่อให้ถูกต้องทันสมัยอยู่ตลอดเวลา และการรวบรวมข้อมูลทั้งภายในและภายนอกที่จำเป็นต่อหน่วยงาน ด้านการนำเสนอผลงานสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 2 ข้อ คือ

สารสนเทศครอบคลุมและตรงกับวัตถุประสงค์ของการใช้งานในโรงเรียน และการนำเสนอสารสนเทศเหมาะสมและง่ายต่อการทำความเข้าใจ ด้านการพัฒนาสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนางานสารสนเทศ และนิเทศ ติดตามประเมินผลงานเกี่ยวกับสารสนเทศเป็นระยะๆนอกนั้นมึระดับการดำเนินงานมากทุกข้อ ด้านการนำไปใช้ การบริหารจัดการและการวางแผน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การใช้สารสนเทศประกอบในการวางแผนการบริหารงานของโรงเรียน และผู้บริหารให้การสนับสนุน เห็นความสำคัญของการพัฒนาและการใช้สารสนเทศอย่างจริงจัง นอกนั้นการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ด้านเนื้อหาและคุณภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 2 ข้อ คือ ให้ความสำคัญด้านการนำสารสนเทศไปใช้ในการวินิจฉัยปัญหา และการตัดสินใจสั่งการและวิเคราะห์ลักษณะงานที่จะใช้กับระบบสารสนเทศ (เช่น เพื่อการวางแผน การควบคุมงาน การประชาสัมพันธ์ การปรับปรุงองค์กร)

สมบัติ วรรณฤทธิ์ (2544 : 104) ศึกษาประสิทธิผลการจัดระบบและการใช้ข้อมูลสารสนเทศในการบริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ในภาพรวมมีสภาพปัจจุบันการจัดระบบและการใช้ข้อมูลสารสนเทศในการบริหาร โรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ในภาพรวมมีประสิทธิผลการจัดระบบและการใช้ข้อมูลสารสนเทศในการบริหาร โรงเรียนอยู่ในระดับมาก และ โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีขนาดแตกต่างกัน มีสภาพปัจจุบันการจัดระบบและการใช้ข้อมูลสารสนเทศในการบริหาร โรงเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุพจน์ บุญยี่น (2544 : 114) ศึกษา สภาพและปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารและการจัดการศึกษาใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนประถมศึกษา จัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารและการจัดการศึกษาในภาพรวมในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กตรวจสอบข้อมูลในระดับมาก โรงเรียนขนาดใหญ่รวบรวมข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลในระดับมาก ส่วนด้านอื่น ๆ มีการจัดระบบสารสนเทศในระดับปานกลาง

โรงเรียนประถมศึกษา มีปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารและการจัดการศึกษาในภาพรวมในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีปัญหาด้านการรวบรวมข้อมูล และการตรวจสอบข้อมูลในระดับน้อย ส่วนด้านอื่น ๆ มีปัญหาการจัดระบบสารสนเทศในระดับปานกลาง ยกเว้น ด้านการจัดกระทำข้อมูลที่โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาในระดับน้อย และ โรงเรียนประถมศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีประสิทธิภาพการจัดระบบสารสนเทศ ด้านการตรวจสอบข้อมูล แตกต่างกัน โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีการตรวจสอบข้อมูลมากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง

สุริศักดิ์ มงคลชู (2544 : 108) ศึกษาปัญหาและแนวทางในการจัดการระบบสารสนเทศในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัย พบว่า การจัดการระบบสารสนเทศในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ทุกด้านโดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลมีปัญหามากกว่าด้านอื่น ๆ การเปรียบเทียบปัญหาการจัดการระบบสารสนเทศในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอน พบว่า ไม่แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการระบบสารสนเทศในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ควรมีเครื่องคอมพิวเตอร์ในการเก็บข้อมูล ควรมีผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบข้อมูล ควรจัดอบรมสัมมนาบุคลากรที่รับผิดชอบในการประมวลผลข้อมูล และผู้บริหารควรนำข้อมูลไปใช้อย่างจริงจัง

อัญชิษฐา ทาตะภิรมย์ (2545 : 98) ศึกษาการปฏิบัติงานการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียนประถมศึกษาของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา พบว่า การปฏิบัติงานการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียนประถมศึกษาในภาพรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันปฏิบัติงานการจัดระบบสารสนเทศด้านการนำไปใช้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในการปรับปรุงการปฏิบัติงานการจัดระบบสารสนเทศควรมีการอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรที่รับผิดชอบงานสารสนเทศ และมีการวางแผนในการดำเนินงานที่ชัดเจน

วิระพันธ์ มาทมูล (2546 : 114-115) ศึกษาการจัดระบบสารสนเทศด้านการบริหารในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัย พบว่า การจัดระบบสารสนเทศด้านการบริหารในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัด

หนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน และผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อการนำเสนอผลงานสารสนเทศด้านการนำไปใช้ในการบริหารการจัดการ และการวางแผน และด้านเนื้อหา และคุณภาพ แตกต่างกับครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เริงฤทธิ์ เชื้อโย (2546 : 112-113) ศึกษาสภาพและความต้องการ การจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนที่ได้จัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร ในโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายขั้นตอน พบว่า ได้จัดระบบสารสนเทศ อยู่ในระดับมาก 3 ขั้นตอนคือ ขั้นการเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นการตรวจสอบข้อมูล และขั้นการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ อยู่ในระดับปานกลาง 3 ขั้นตอน คือ ขั้นการประมวลผลข้อมูลสารสนเทศ ขั้นการจัดเก็บรักษาข้อมูลสารสนเทศ และขั้นการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศ โรงเรียนมีความต้องการ การจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร ในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายขั้นตอน พบว่า มีความต้องการมากที่สุดเรียงตามลำดับ ดังนี้คือขั้นการจัดเก็บรักษาข้อมูลสารสนเทศ ขั้นการตรวจสอบข้อมูลขั้นการเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศ และขั้นการประมวลผลข้อมูล ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้ปฏิบัติงานสารสนเทศมีความคิดเห็นต่อสภาพและความต้องการการจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร ในโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน และ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้ปฏิบัติงานสารสนเทศที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก มีความคิดเห็นต่อสภาพและความต้องการการจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร ในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

ชัยวัฒน์ ตั้งพงษ์ (2547 : 89-91) ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพ โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า สภาพการดำเนินงานระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพ โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยภูมิทุกขนาด โดยภาพรวม ดำเนินการในระดับมาก และสภาพการดำเนินงานการจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพเป็นรายมาตรฐาน จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ในภาพรวมโรงเรียนขนาดเล็กแตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประดิษฐ์ ชุมเงิน (2547 : 102-103) ศึกษาปัญหาและแนวทางการจัดการระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอพนมไพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ร้อยเอ็ดเขต2 ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการจัดการระบบสารสนเทศในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอนมไพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล และมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 5 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมาก ไปหาน้อย คือ ด้านการจัดเก็บข้อมูล ด้านการประมวลผล ด้านการนำข้อมูลไปใช้ ด้านการตรวจสอบข้อมูล ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อเปรียบเทียบระดับปัญหาการจัดการระบบสารสนเทศในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความเห็นของผู้บริหารกับครูผู้สอน พบว่า โดยรวมและรายด้าน 6 ด้าน มีปัญหาไม่แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาในการจัดการระบบสารสนเทศ ควรมีเครื่องคอมพิวเตอร์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ควรมีผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบข้อมูลโดยเฉพาะ ควรมีการจัดอบรมสัมมนาบุคลากร ที่รับผิดชอบในการประมวลผลข้อมูล ควรมีเครื่องคอมพิวเตอร์ในการเก็บรักษาข้อมูล ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ ควรนำข้อมูลไปใช้อย่างจริงจัง

เวชสุวรรณ วรเชษฐ์ (2548 : 134-136) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนสารสนเทศงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบ้านอ้น อำเภอดุสิตกรมพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาระบบสารสนเทศงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบ้านอ้น อำเภอดุสิตกรมพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง คือ ครูมีความรู้ความเข้าใจ เห็นความสำคัญของระบบสารสนเทศงานประกันคุณภาพการศึกษา มีความตระหนักทำงานแบบมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนาระบบสารสนเทศงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รังสิวุฒิ สุวรรณ (2549 : 89-90) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนสารสนเทศการประกันคุณภาพการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดปราจีนบุรี ผลการศึกษา พบว่าการดำเนินการพัฒนาระบบสารสนเทศการประกันคุณภาพการศึกษาด้านปัจจัย โดยใช้กระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศ/ติดตามผล ทำให้กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดเก็บสารสนเทศงานประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นระบบที่สามารถนำไปใช้ในการนำเสนอเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพการศึกษา สามารถเป็นต้นแบบให้กับศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดอื่น ๆ ที่จะนำผลการศึกษาค้นคว้าไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาระบบสารสนเทศให้เป็นระบบดียิ่งขึ้น

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

โควัน (Cowan. 1993 : 747-A) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาประสิทธิภาพของผู้ใช้ระบบสารสนเทศ ภายในโรงเรียน ในมลรัฐวอชิงตัน ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การใช้ระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพขึ้น จากนั้นก็สัมภาษณ์ผู้ที่มีความพร้อม และใช้ระบบสารสนเทศโดยสัมภาษณ์ อำเภอละ 2 คน และถามเกี่ยวกับการใช้ระบบสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นความสอดคล้อง และแนวความคิดที่เหมือน ๆ กัน โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ข้อมูลส่วนตัว การปฏิบัติ การนำระบบสารสนเทศไปใช้ และบทบาททางผู้บริหารระดับสูงทางด้านการจัดการระบบสารสนเทศ

วิโจเวน (Wijnhoven. 1995 : 588 - A) ได้ศึกษาผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบด้านการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศและควบคุมระบบอิเล็กทรอนิกส์ในหน่วยงานของทางราชการ พบว่าภารกิจงานในปัจจุบันมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น และจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงระบบการดำเนินงาน เพื่อให้การทำงานเกิดความคล่องตัวสูงขึ้น ซึ่งหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จในการทำงานส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเป็นสำคัญ โดยมีการนำระบบคอมพิวเตอร์มาช่วยในการดำเนินงาน ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านนี้จำเป็นต้องได้รับการฝึกการจัดการระบบและการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์มาเป็นอย่างดี

กู (Ku. 1995 : 3022 - A) ได้ศึกษาการลดขนาดขยายคอมพิวเตอร์ในการบริหารจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ ตลอดจนปรับเปลี่ยนการกระจายแหล่งให้บริการคอมพิวเตอร์ให้สอดคล้องกับลักษณะงานของผู้ใช้ และทดสอบปัจจัยความสำเร็จของการบริหารจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าปัจจัยที่พบมี 7 ปัจจัย คือ การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ใช้บริการและหน่วยงานบริหารจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ วัตถุประสงค์ในการบริหารจัดการปฏิบัติงานของระบบบริหารจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ / หน่วยงานบริการ ความรับผิดชอบและการสนับสนุนในการลดขนาด MIS บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานบริการ MIS การมีส่วนร่วมของผู้ใช้การนำไปใช้อย่างเหมาะสม และความพอใจของผู้ใช้บริการ ทั้งนี้ยังมีปัจจัยสำคัญมากในการลดขนาด MIS ก็คือ ประสิทธิภาพของระบบ และการปรับระบบให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ ผู้ช่วยสร้างโมเดลการพยากรณ์ความสำเร็จของการลดขนาด MIS โดยใช้ 3 ปัจจัยสำหรับใช้พยากรณ์ การลดขนาด MIS ให้สอดคล้องกับผู้ใช้ คือ ความมุ่งหมายของการบริหารจัดการการปฏิบัติงานของ MIS / หน่วยงานบริการ การมีส่วนร่วมของผู้ใช้ และบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานบริการ MIS

คิม (Kim. 1996 : 446 - A) ได้ทำการศึกษาการจักระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการจัดการให้เกิดประสิทธิภาพในประเทศสาธารณรัฐเกาหลี พบว่า รัฐบาลประเทศสาธารณรัฐเกาหลีได้เห็นความจำเป็นในการนำไมโครคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจักระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการจัดการขององค์การ การดำเนินงานประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์และระบบข้อมูลสารสนเทศ ผู้ใช้บริการได้นำผลมาใช้ในการวิเคราะห์จากการจักระบบดังกล่าวได้รับผลที่แน่นอน

วิลสัน (Wilson. 1996 : 4049 - A) ได้ศึกษาเจตคติของผู้บริหารระดับสูงที่อาจมีผลต่อการนำเอาระบบสารสนเทศมาใช้ในการจัดการภายในองค์กรสาธารณะ โดยเน้น 1) การวัดการตัดสินใจของผู้บริหาร 2) การเปรียบเทียบเจตคติของผู้บริหารในการใช้สารสนเทศในการจัดการ การมอบหมายงานภายในองค์กร ระดับการศึกษา อายุ เพศ ผลการวิจัย พบว่า คณะของผู้บริหารมีเจตคติที่ดี (เชิงบวก) ต่อการนำระบบสารสนเทศการจัดการมาใช้ภายในหน่วยงานหรือองค์กร ถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญของฝ่ายบริหาร แม้ว่าจะมีการวิตกกังวลเกี่ยวกับการใช้ระบบดังกล่าวอยู่บ้างเล็กน้อย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจักระบบข้อมูลสารสนเทศในสถานศึกษาต่าง ๆ นั้น พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ มีการดำเนินการจักระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารงานต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก และประสบปัญหาในการดำเนินงานที่คล้ายคลึงกัน คือ บุคลากรในโรงเรียน คณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน บางคนไม่มีเวลา ไม่เข้าใจ และยังแบ่งหน้าที่ในการปฏิบัติงานไม่เป็นระบบ ขาดงบประมาณในการดำเนินการ โรงเรียนขนาดต่างกันมีการดำเนินการจักระบบข้อมูลสารสนเทศแตกต่างกัน และ ผู้บริหารและครูมีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการจักระบบข้อมูลสารสนเทศแตกต่างกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาเกี่ยวกับการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาเพื่อการบริหาร ตามกรอบ 5 ด้าน คือ ด้านการจักระบบสารสนเทศด้านการนำเสนอผลงานสารสนเทศ ด้านการพัฒนางานสารสนเทศ ด้านการนำไปใช้การบริหารจัดการและวางแผน และ ด้านการเผยแพร่ข้อมูลด้วยเนื้อหาและคุณภาพ เพื่อข้อมูลที่ได้จะเป็นข้อสนเทศสำหรับนำไปพัฒนาการดำเนินการจักระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อประกันคุณภาพในโรงเรียนให้มีคุณภาพ และเกิดประสิทธิผลต่อองค์กร เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพการศึกษากายนอกต่อไป